

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

**Mateřská škola s koncepcí pedagogiky Franze Ketta
v reflexi absolventů po 15 letech**

Autor práce: Barbora Čermáková

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Cyril Havel Dr. theol.

Studijní program: Pedagogika volného času

2023

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.“

20.10.2022

.....

Barbora Čermáková

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce za cenné rady a připomínky, dále chci poděkovat paní ředitelce Církevní mateřské školy U svatého Josefa za poskytnutí kontaktů na respondenty.

Obsah

Úvod	5
1. Předškolní pedagogika a náboženské vzdělávání	6
1.1. Vymezení předškolní pedagogiky	6
1.2. Církevní školství	7
1.3. Náboženská výchova v předškolním věku	8
2. Pedagogiky Franze Ketta	9
2.1. Charakteristika pedagogiky Franze Ketta	10
2.2. Východiska pedagogiky Franze Ketta	10
2.4. Principy Franze Ketta	12
3. Charakteristika mateřských škol	14
4. Cíl a metodologie výzkumu	16
4.1. Metodologie výzkumu	17
4.2. Kvalitativní výzkum	18
4.3. Cíl výzkumné části	19
4.4. Limity výzkumu	19
5. Sběr a vyhodnocení dat	19
5.1. Popis výzkumného šetření	20
5.2 Charakteristika výzkumného vzorku	20
5.3. Vyhodnocení výzkumné části	21
Závěr	23
Použité zdroje	25
Přílohy	27
Abstrakt	45
Abstract	46

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je Pedagogika Franze Ketta se kterou jsem měla možnost se setkat na praxi v rámci svého studia na střední pedagogické škole v Čáslavi a podruhé pak v semináři praxe: předškolní vzdělávání dětí. Důvodem, proč jsem si vybrala téma předškolního vzdělávání je má osobní vazba k tomuto oboru. Jelikož jsem odmaturovala na střední pedagogické škole v Čáslavi je mi praxe v předškolním vzdělávání velmi blízká. Zároveň je pro mě velkou motivací studium pedagogiky, která je zaměřena směrem náboženského vzdělávání, jako je např.: pedagogika Dona Bosca nebo pedagogika Franze Ketta. Mým zájmem je v budoucnu pracovat nebo alespoň nadále spolupracovat s nějakou církevní institucí, spolkem či sdružením.¹

Nyní bychom se více podívali na téma bakalářské práce a na její obsah. Přišlo mi zajímavé se na PFK² podívat z reflexe absolventů, kteří měli možnost se s touto inovativní pedagogikou setkat. Cílem práce je zjistit, jaké konkrétní vzpomínky si s odstupem času absolventi z mateřské školy uchovávají v paměti a zda součástí jejich vzpomínek jsou hodnoty, které charakterizuje pedagogika Franze Ketta.

Do mé bakalářské práce byly osloveni absolventi cca 15 let po ukončení docházky v mateřské škole. Oslovovala jsem respondenty ze dvou mateřských škol, první CMSŠ U Sv. Josefa v Českých Budějovicích a druhá CMSŠ svatého Jakuba v Kutné Hoře. K zjištění toho, co si absolventi odnesli z MŠ jsem použila metodu polostrukturovaného rozhovoru. Více o zjištění výsledcích a popisu výzkumu je zapsáno v kapitole o sběru dat a o výsledku výzkumného šetření.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V první části věnované teoretickým poznatkům je zařazena kapitola, která se týká předškolní pedagogiky a jejímu základnímu vymezení, dále se věnuji církevnímu vzdělávání a jeho posláním a na závěr této kapitoly jsem věnovala prostor náboženské výchově. Dále mi přišlo důležité blíže nastínit samotnou pedagogiku Franze Ketta. Cílem kapitoly je tento inovativní pedagogický přístup blíže přiblížit. Poslední kapitola v teoretické části je věnována charakteristice mateřských škol, kterými prošli respondenti osloveni do této práce. K bakalářské práci jsem využila množství odborných zdrojů a literatury. Ráda bych se zmínila o tom, že literatury o pedagogice Franze Ketta není mnoho, protože je to stále se rozvíjející se pedagogický směr, který se neustále vyvíjí společně s praxí. Z tohoto důvodu není mnoho českojazyčné literatury na toto téma. Pracovala jsem rovněž s informacemi a zdroji, které jsou uvedeny na oficiálních českých webových stránkách Společnosti Pedagogiky Franze Ketta. Všechny zdroje jsou uvedeny v seznamu literatury.

V druhé části mé práce se věnuji praktickému výzkumu, který se skládal z rozhovoru s absolventy, kteří se setkali s touto pedagogikou ve svém předškolním věku. Zabývám se výzkumnou otázkou týkající se zpětné vazby respondentů, sepsala jsem několik otázek o jejich pobytu v mateřské škole a jejich vzpomínkách na toto období. Otázky byly tvořeny tak, abych skrz odpovědi respondentů mohla zodpovědět svou výzkumnou otázku. Zvolila jsem metodu polostrukturovaného rozhovoru.

¹ Tuto část, zde zmiňuji z důvodu, že už pár let spolupracuji jako dobrovolný vedoucí na dvou farních táborech nebo jsem dobrovolníkem SHM Hradec Králové.

² PFK zkrácené označení pedagogiky Franze Ketta, tuto zkratku budu používat i v dalších kapitolách.

1. Předškolní pedagogika a náboženské vzdělávání

Nejprve se seznámíme s termínem předškolní pedagogika, co je jejím hlavním cílem, co tento termín znamená, dále se budeme zabývat tématem církevních mateřských škol, přiblížím, co jsou hlavní specifika a jaké církevní mateřské školy v ČR máme. V poslední části této kapitoly se podíváme na náboženské vzdělávání dětí, která je klíčem k pedagogice Franze Ketta.

1.1. Vymezení předškolní pedagogiky

Předškolní pedagogika se zaměřuje na výchovu dětí, kteří jsou v tzv. „předškolním věku“. Dětem v tomto období bývá většinou od tří do šesti let. Toto období bývá podle vývojové psychologie řazeno, jako předškolní věk, náplní dítěte v tomto věku je přikládáno hře. Poprvé se zde dítě dostává do instituce mateřských škol, ale stále převládá i rodinná výchova.³

V předškolním vzdělávání a výchově je hlavním cílem rozvoj jedince, začlenění dítěte do společnosti, rozvinutí jeho samostatnosti apod. RVP na to pohlíží takto: *„Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji učení“*⁴

Dále předškolní vzdělávání obohacuje denní program, tak aby byl jeho předškolní čas smysluplně využit a zároveň mu poskytuje odbornou činnost, snaží se dítěti dát první vzdělávací podněty, na kterých bude v budoucnu stavět. Podněty, které by mělo dítě rozvíjet jsou předem promyšleny a odborně podloženy.⁵

Předškolní pedagogice dále záleží na tom, aby byl čas v mateřské škole pro dítě důležitou a příjemnou zkušeností, na kterou dítě bude rádo vzpomínat, a bude pro něj dobrou startovací pozicí na budování hodnot, základů do života a vzdělávání.⁶

Dalším úkolem, které předškolní pedagogika považuje za důležité je rozvoj osobnosti dítěte, snaží se rozvíjet dítě v oblasti tělesné a ve zdraví, dále mu napomáhá chápat okolní svět, orientovat se v něm, dávat mu základy a motivovat ho v dalším osobním růstu, ale i k poznávání a učení. Předává mu hodnoty a normy, které jsou touto společností uznávány.⁷

O předškolním vzdělávání hovoří i školský zákon: *„Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat*

³ Srov. PRŮCHA J., WALTEROVÁ E., MAREŠ J., Pedagogický slovník., s.186

⁴ Cit. Rámcový vzdělávací plán pro předškolní vzdělávání (úplné znění 1.září 2021), s.6

⁵ Srov. Tamtéž, s.6-7

⁶ Srov. Tamtéž, s.6-7

⁷ Srov. Tamtéž, s.6-7

nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami“⁸

Nový pohled na předškolní pedagogiku a na dítě, přináší též Jan Amos Komenský. Dává do oběhu první myšlenky, skoro až na moderní úrovni teoretické otázky cíle, metod a obsahu předškolní výchovy. Označuje dítě jako dar, spatřuje v něm příslib lidstva a záruku vývoje společnosti. Formuje pro dospělé rady, jak k dětem přistupovat, jak brát v úvahu jejich potřeby. Můžeme tedy trochu říct, že právě Komenský byl ten, který přiblížil první koncepci veřejné předškolní instituce (myšleno mateřské školy). Vnímá, že předškolní výchova je jedna z klíčových a důležitých rolí a svým dílem položil první myšlenkový náhled jako základ vědy o výchově předškolního věku, tudíž předškolní pedagogiky.⁹

1.2. Církevní školství

V této podkapitole se chci věnovat církevním mateřským školám, protože ty v moderní pedagogice mají také své místo. Církevní mateřské školy jsou školy s běžným vzdělávacím plánem, jejich hlavní odlišnost oproti „běžným“ školám je zřizovatel. V církevním školství je zřizovatelem právě církev nebo jiná schválená náboženská uskupení, příklad: církve, řeholní řády apod.

Podstata církevních škol se v dějinách velmi měnila a procházela množstvím změn. Nyní ale i v minulosti jsou církevní školy brány jako výběrové, a to hlavně kvůli přístupu rodičů, protože kapacita těchto mateřských škol stále neodpovídá velké poptávce a stabilnímu zájmu rodičů umístit dítě právě do těchto institucí. Církevní školy jsou otevřeny dětem i studentům jakéhokoliv vyznání.¹⁰

Z historického hlediska zřizování církevních škol vždy nemělo stejný důvod, jednou se zřizovaly školy řeholními řády, protože se počítalo, že pár studentů získají ke studiu teologie a ke kněžství. Jiné školy měly důvod ochrannářský.¹¹

Obnova církevního školství začala po roku 1989. Možnost zřizovat církevní školy je možné vyhláškou č.452/1991 sb. v tomto znění: „*Vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a ministerstva zdravotnictví České republiky o zřizování a činnosti církevních škol a škol náboženských společenství.*“¹² Tato vyhláška se zabývá zřizováním církevních škol a to, buď státem uznané církve, které jsou registrované příslušným orgánem státní správy, anebo je zřizovatelem náboženské společenství, které je uznaným sdružením státem uznaných církví. Poté se tato vyhláška zabývá názvem církevní školy, zajišťováním plnění povinné školní docházky, hodnocením a kvalifikací. Od roku ale 2005 je tato vyhláška zrušena.

⁸ Cit. VOKÁČ P., ZELENÁ J., Školský zákon, zákon. č. 561/2004 o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání.

⁹ Srov. OPRAVILOVÁ E., Předškolní pedagogika, s.22-23

¹⁰ Srov. HORÁK Z., Církve a České školství, s.16

¹¹ Srov. Tamtéž, s.22

¹² Cit. vyhlášky č.452/1991

Církevní školy povětšinou zřizuje biskupství, řády, kongregace Římskokatolické církve. Církevní mateřské školy se řídí klasickou legislativou, která je vydána pod školským zákonem.

Podle strategie, kterou vydalo arcibiskupství Pražské má církevní vzdělávání tuto vizi: „*Církevní školství vychovává slušné a odpovědné lidi. Klade důraz na hledání smyslu života, na úctu k člověku, jeho svobodu a důstojnost. Poskytuje vysoce kvalitní vzdělávání s předáním žebříčků hodnot postaveném na morálních a etických zásadách podle tradičních křesťanských principů. Za cíl si klade maximální celostní rozvoj osobnosti člověka ve všech antropologických rozměrech.*“¹³

Každá diecéze spravuje několik základních škol, gymnázií, středních škol a mateřských škol. V mém případě mě zajímaly mateřské školy. V České republice jich například: Pražská arcidiecéze spravuje sedm.¹⁴, poté uvádím svou domovskou diecézi a to Královehradeckou, tato diecéze zřizuje pouze církevní mateřskou školu v Hradci Králové, dále sem spadá církevní mateřská škola svatého Jakuba v Kutné Hoře, zřizovatel této instituce je Římskokatolická farnost u svatého Jakuba Kutná Hora.¹⁵ Poslední příklad uvedu z Budějovické diecéze, ta spravuje čtyři církevní mateřské školy, ale zřizuje i jiné stupně vzdělávání, jako je Biskupské gymnázium nebo základní školy.¹⁶

1.3. Náboženská výchova v předškolním věku

Jejím hlavním cílem je pomoc s všestranným rozvojem osobnosti člověka, k vytváření vztahů a pochopení sebe sama a druhým dokázat dopřát to samé. Skrz výchovu spirituální dimenze, kterou má každý člověk jako složku osobnosti chce přispět k tomu, aby člověk mohl žít v pokoji sám se sebou, s ostatními, se světem, a i k tomu, co ho přesahuje.¹⁷

Na křesťanskou výchovu se pohlíží takto „*Křesťanská výchova pak rozvíjí osobnost člověka tak, aby byl schopen odkrývat, rozvíjet a posilovat kvalitu života také ve vztahu k Bohu, který je trojjediný a jehož je člověk obrazem*“¹⁸

Základem výchovy tedy můžeme říct, že je rozvoj schopnosti vytvářet, uskutečňovat a prožívat vztahy. Do toho právě zahrnuje několik rovin vztahů člověka.

¹³ Cit. Arcibiskupství Pražské, strategie a koncepce církevního školství Arcibiskupství pražské, s.1., dostupné z: <https://apha.cz/wp-content/uploads/2020/12/strategie-final-apha.pdf>

¹⁴Srov. Tamtéž, s.1., dostupné z: Odkaz výše

¹⁵ Srov. Biskupství Královehradecké, církevní školy, dostupné z: <https://www.bihk.cz/biskupstvi/odbor-cirkevniho-skolstvi/uvod>

¹⁶ Srov. Biskupství Českobudějovické, školství, dostupné z: <https://www.bcb.cz/odkazy/cirkevni-skolni-instituce/>

¹⁷ Srov. HAVEL C.H., MUROŇOVÁ E., EDEROVÁ M., Aby malé bylo velké, s.9

¹⁸ Cit. Tamtéž, s. 9

Člověk ve vztahu k sobě

V pátém měsíci se dítě začíná osamostatňovat, to znamená, že na scénu přichází období, kdy začíná přemýšlet o své individualitě a začne postupně odkrývat svou osobitost. Tudiž roste v něm vlastní sebedůvěra a samostatnost, a tak se v něm začínají pomalu otevírat otázky po smyslu života. Snaha náboženské výchovy je naučit dítě přijímat se s láskou, protože Bůh ho také miluje bez výhrad. Při setkání s dítětem je důležité vzhledem k jeho osobnosti přijímat ho s úctou, tak aby každý, kdo má vliv na jeho život, měl na něj pozitivní vliv a dokázal mu zprostředkovávat pozitivní vjem i na svět. Je důležitý pocit spokojenosti dítěte v navazování vztahů s druhými.¹⁹

Člověk ve vztahu k druhým lidem

Nejprve je dítě odkázáno na matku, čeká, zda ho matka přijme, později když začne objevovat svou individualitu, začne se jeho horizont vztahů značně rozšiřovat. Nejprve zde máme rodinu, poté blízké i vzdálené přátelé ale také i lidi kolem něho, které potkává. Náboženská výchova tedy spojuje a zohledňuje individualitu a vztah s druhým člověkem (společenstvím). Naznačuje se zde zkrátka nějaká sounáležitost skupiny a jednotlivce, abychom dokázali propojovat to společné „my“. „V „my“ totiž umí být přirozené pouze „já“, které je schopné nejprve odstupovat od sebe sama a vnímat druhého jako „ty“. To znamená, projevovat zájem, vcítit se, respektovat a vyjadřovat úctu.“²⁰

Člověk ve vztahu ke světu

Dítě má už od narození funkční smysly, dokáže cítit, dýchat a chutnat, dotýkat se. Později rozpoznává barvy, tvary apod. Časem poznává, že je součástí země, že se živí tím, co vyrostlo na Zemi. Člověk jako jediný na světě se dokáže ptát po souvislostech, reflektovat, zajímá se o celek a předvídá nebo vyvozuje důsledky. Umí si uvědomovat, že Země není jeho prací a dokáže si pokládat otázku „kdo tedy?“. Náboženská výchova mu pomáhá odpovídat na tuto otázku, odkrývat mu, že Země je vzácný dar, který obohacuje jeho život a že on je jeho součástí. Snaha je otevřít dětem citlivým a přirozeným způsobem přístup k přírodě, vidět stvoření přírody jako dar od Boha.²¹

Člověk ve vztahu ke všemu, co ho přesahuje

Děti od narození vnímají intuitivně radost ze všeho živého, ale i ze svého života. Naslouchají, zkoumají, hledají a snaha nacházet smysl věcí. Což je dobré znamení pro křesťany, že touha po Bohu je potřebná. Do jejich života ale vstupují otázky, které se ptají po tom, proč květina uvadá anebo proč jsou války. Náboženská výchova napomáhá dávat dítěti prostor pro otevřenost v hledání otázek a odpovědí po smyslu toho, co ho obklopuje.²²

¹⁹ Srov. HAVEL C.T, MURONŇOVÁ E., EDEROVÁ M, Aby malé bylo velké, s.10

²⁰ Cit. Tamtéž, s.10

²¹ Srov. Tamtéž, s.10

²² Srov. Tamtéž, s.10

2. Pedagogiky Franze Ketta

V této kapitole se podíváme na obecný pohled pedagogiky Franze Ketta, na její principy, obecnou charakteristiku, cíl a charakteristické metody.

2.1. Charakteristika pedagogiky Franze Ketta

Pedagogika Franze Ketta je pedagogickým směrem bavorského pedagoga Franze Ketta. Jedná se o neuzavřený směr, který se neustále vyvíjí společně s praxí. Jeho vznik můžeme připisat 70.letům minulého století, původní myšlenky byly upínány spíše k víře a náboženskému uvažování člověka. Ze začátku toto bylo aplikováno pro předškolní děti, které pocházely ze znevýhodněných rodin. Později se pedagogika začala více zaměřovat na celistvost, která ctí jednotu těla, duše a ducha.²³

„Pedagogika Franze Ketta pojmenovává celistvý, na smysl zaměřený přístup ke vzdělávání a výchově. V tomto smyslu se jedná o alternativní pedagogický směr“²⁴ Svým přístupem k výchově a vzdělávání je tedy používána napříč všemi věkovými kategoriemi. PFK má své vlastní specifické metody, postupy, principy a pomůcky. Snaží se hlavně mířit na prožitky (pedagogika prožitková), které získáváme skrz smysly. Zásadní pro tuto pedagogiku je také slavení svátků, prožívání oslav a využívání různých barev, symbolů apod. Dále se pedagogika opírá o práci s tajemstvím, výjimečností a jedinečností.

2.2. Východiska pedagogiky Franze Ketta

Pedagogika Franze Ketta je pedagogikou existenciální, vztahovou, pedagogikou rozvíjející osobní jedinečnost, náboženskou pedagogikou. Pedagog při této pedagogice je jakýmsi průvodcem na cestě objevování. Respektuje jedinečnost každého dítěte, to se využívá nebo týká hlavně např. řešení konfliktů, které se nijak neredukuje, ale pomáhá k rozvíjení a k osobnímu růstu, k sebezdokonalování každého jedince. Důležité je zde také pokládání spolupráce ve skupině, která dává důraz na vztahy mezi sebou ale i na vztahy mezi jednotlivci.²⁵

Jak už zde bylo psáno, Pedagogika Franze Ketta má své typické charakteristiky. Jedná se o pedagogiku existenciální, o ní Franz Kett říká: *„Nebyl jsem do světa vhozen, ale poslán, abych se stal tím, kým jsem. Život je darovaný. Je darem a úkolem současně“²⁶*. Tudíž na ni pohlížíme tak, že život je vnímán jako danost, dar a úkol. Což vlastně zastává i první vzdělávací nárok a to, upevnit dítě v jeho vědomém bytí. Snaha ve své existenci rozvíjet svou osobnost a charakter. Opírá se také o to, že ví, že není lehké

²³ Srov. KRAČMÁŘOVÁ R., Bakalářská práce: Metody Franze Ketta z pohledu rodičů, učitelek a dětí v mateřské škole Jabula, s. 9

²⁴ KETT et. Al, Společnost pedagogiky Franze Ketta: základní charakteristiky a specifika Franze Ketta, s.1, dostupné z: http://www.kett.cz/soubor/teorie/z_kladn_charakteristiky.pdf

²⁵ Srov. KRAČMÁŘOVÁ R., Bakalářská práce: Metody Franze Ketta z pohledu rodičů, učitelek a dětí v mateřské škole Jabula, s. 9

²⁶ KETT et al., Společnost pedagogiky Franze Ketta: základní charakteristiky a specifika Franze Ketta, s.1, dostupné z: http://www.kett.cz/soubor/teorie/z_kladn_charakteristiky.pdf

být, ale že je dobře, že jsem. Pedagogika Franze Ketta zkrátka pojednává o tématech, kde nahlížíme na smysluplné bytí povzbuzující a posilující životní radost.²⁷

Pedagogika Franze Ketta je dále charakterizována jako pedagogika vztahová. Pomáhá, aby každý jedinec nahlížel na své bytí v provázanosti se světem a prostředím ve kterém žije. To znamená, že vztahovost uskutečňuje jako bytí ve světě, jako setkání s ním. Lze to rozlišit na dva světy, vnitřní a vnější. V tom vnějším světě ji tvoří příroda a kultura, rodinné tradice, sociální vazby. Přesto v tom vnitřním světě je to spíše o vztahu k sobě samém a jeho vnitřním vztahu. PFK usiluje na důraz o celistvost o všechny roviny vztahů (JÁ-TY, JÁ-ONO). O podobné rovině tohoto vztahu hovoří i Martin Buber ve své knize „Já a Ty“ ten tvrdí, že: „*Základní slova říkáme svou bytostí. Říkáme-li „Ty“, vyslovujeme i já slovní dvojice Já-Ty. Říkáme-li „ono“, vyslovujeme i já slovní dvojice Já-Ono. Základní slovo Já-Ty lze říkat jen celou bytostí. Základní slovo Já-Ono nelze nikdy říkat celou bytostí.*“²⁸

Setkání, která jsou realizována mají metodicky a didakticky charakter nazírání. Důležitý význam se připisuje sociálním vazbám a vztahům. PFK považuje za hlavní úkol mezilidských vztahů jako vztah o uctívém přijímání a dávání. Vzdělávací úsilí je věnováno činností vedoucí k zodpovědnému a starostlivému chování. Tento přístup pedagogiky Franze Ketta je předpokladem k rozpoznání hlubší roviny skutečnosti a řeči ke konkrétnímu poznání smyslu a o Bohu, který je láska.²⁹

Dále je Pedagogika Franze Ketta pedagogikou rozvíjející osobní jedinečnost, v této souvislosti se jedná o poznání vlastního vnitřního světa a o nakládání s ním. Představujeme si pod tím, že jde tedy o nalézání jedinečného plánu, ke kterému je zde jedinec určen a spočívá v jeho bytí. Dává to smysl jeho existenci, v rámci vědomí o sobě samém. Z hlediska biblické tradice by se o tom dalo mluvit jako třeba o Božím obrazu. Podobně jako o pohádky se v tomto ohledu opíráme o biblické příběhy, ve kterých nacházíme vyprávění o našem bytí v Bohu a před Bohem. PFK si klade cíl a nárok na to poznat podnět k osobní zralosti v křesťanském pojetí člověka. Typickou metodou a způsobem práce je symbolické tvoření a utváření z typických materiálů a pomůcek obraz člověka s celistvým přístupem zohledňovat, pojmenovávat a zobrazovat skutečnost člověka.

Přes všechny charakteristiky, kterých se Franz Kett dotýká (pedagogika existenciální, pedagogika vztahová a osobního rozvoje) je evidentní, že záměr a cíl se týká zdůvodnění po smyslu a bytí, které je odvozeno od transcendentní představy. V poslední charakteristice PFK uvádí pedagogiku náboženskou, která poukazuje a pomáhá vytvářet vztah k Bohu. PFK klade důraz na cestu nazírání, a to všechna setkání mají. Jedná se tedy o pedagogiku transcendentní a mystickou, je v procesu zaměřena na to jediné podstatné, a to je podstata sama.³⁰

PFK, která se zaměřuje na celistvý smysl vzdělávacího procesu vytváří prostor k interakci mezi vyučujícím a dítětem, vedoucím a účastníky, ale i interakci mezi zúčastněnými navzájem, tak aby se všichni mohli navzájem poznávat, odkrývat a prožívat

²⁷ Srov. KETT et al. Společnost Franze Ketta: charakteristika a specifika Franze Ketta, s.1, dostupné z: http://www.kett.cz/soubor/teorie/z_kladn_charakteristiky.pdf

²⁸ Cit. BUBER M., Já a Ty, s. 7

²⁹ Srov. KETT et al. Společnost Franze Ketta: charakteristika a specifika Franze Ketta s. 2, dostupné z: http://www.kett.cz/soubor/teorie/z_kladn_charakteristiky.pdf

³⁰ Srov. Tamtéž s.3-4

svou jedinečnost. Důležité je zde i společné přebývání mezi ostatními a setkávání se s nimi, které vede k vzájemnému uznávání, oceňování a naplňování svého života. Děti se pak stávají citlivější k reflexi utváření vlastního života, prožívají tak mnohvrstevnost svého lidství, svou tělesně- duchovní jednotu a celistvost. Základ lidského života je pokládán za základ o smyslu a bytí, kterému je možné důvěřovat, věřit a o nějž lze opřít život. Ten může skrz dialog být jako průvodce, poznáván jako Bůh, ten, který miluje každého člověka a chce jej cestou vést osobního zrání k nalezení sebe samého v plnosti života.³¹

Hlavní myšlenkou a cílem PFK je vytvořit v dětech vědomí o sobě samém, aby dokázal rozpoznávat kdo je, kam zapadá a byl vyrovnan s tím, že je krásné být, že je dobré, že tu s námi je. Snaha dětem přiblížit, že náboženství je člověku přirozené, pomáhá dětem přibližovat Boha, jak s ním přirozeně žít, ale jak sdílet všední věci. Součástí toho je probudit v dětech chuť objevovat a žasnout nad věcmi. Prvoplánově se ale v programech o Bohu a modlitbě nemluví, důležité je společně sdílet křesťanské hodnoty na kterých stavíme.³²

2.4. Principy Franze Ketta

U obecného pojetí principů můžeme říct, že je samozřejmé, že se jejich formulace neustále mění a aktualizují, protože doba se neustále vyvíjí a posouvá. Důležitou osobností v dějinách utváření těchto principů je Jan Amos Komenský. „*Didaktické zásady neboli didaktické principy či vyučujícími zásady jsou obecnými doporučeními pro učitele, při jejichž respektování může učitel při výuce (či žák při autodidakci) dosáhnout maximální efektivity a účinnosti.*“³³ Do obecných principů řadíme tedy: zásadu komplexního rozvoje osobnosti žáka, zásadu vědeckosti, zásadu individuálního přístupu, zásadu spojení teorie a praxe, zásadu uvědomělosti a aktivity, zásadu názornosti, zásadu soustavnosti a přiměřenosti.³⁴

Principy v PFK se některé podobají obecným principům, ty ostatní se mohou považovat za vlastní alternativní koncepci. Principy nejsou pevně daná pravidla, ale pouze doporučení o tom, jak vést k celistvému rozvoji jedince a zároveň reflektuje jeho vývoj. Pedagogická praxe PFK má základy a staví na principech, které všechny tvoří jeden celek, vzájemně se doplňují a prolínají. Je jich definováno celkem dvanáct.³⁵

- **Princip celistvé výchovy** zařazujeme mezi základní a prvotní principy. Jde o primární princip. Jeho snaha je uchopit chápání světa a jeho skutečnost. Zahrnuje vědomí vlastní role ve světě. Jde o to, aby člověk chápal svět v souvislostech a v jeho celku. Poukazuje na důsledky a na Boha. Jde o to pohlédnout člověka v jeho celistvosti ne pouze v morálním či spirituálním duchu.³⁶

³¹ Srov. KETT et al. Společnost Franze Ketta: základní cíl a cílové kompetence, s.1, dostupné z: http://www.kett.cz/soubor/teorie/z_kladn_charakteristiky.pdf

³² Srov. KRAČMÁŘOVÁ Bakalářská práce: Metody Franze Ketta z pohledu rodičů, učitelek a dětí v mateřské škole Jabula, s.11

³³ ZORMANOVÁ L., Obecná didaktika, s.63

³⁴ Srov. OCHOVÁ A., diplomová práce: Inovativní potenciál pedagogiky Franze Ketta na příkladu Mateřské školy Papírenská v Českých Budějovicích, s. 28

³⁵ Srov. Tamtéž, s. 29

³⁶ Srov. Tamtéž, s.29

- **Princip soustředění** se zaměřuje na aktuální situaci a na vědomé prožívání přítomnosti. Odehrává se ve třech úrovních, ty se navzájem prolínají. První je soustředění se na „já jsem tady a teď“, druhé „já jsem tady a skutečností“ a třetí „já jsem tady a teď“ ve vztahu ke skutečnosti.“ Soustředění může být podpořeno zvukovým signálem, postupným odkrýváním věcí. Jde o to jedince dostat do přítomnosti.³⁷
- **Princip zaměření na střed**, jedná se i o prostorovou ale i myšlenkovou orientaci. Opírá se o to, že každý ve svém životě potřebuje svůj střed, hledání středu a odkrývání středu je lidskou potřebou. Upíná se ke středu, k vztyčenému bodu, k svému vlastnímu životu. Odtud pak čerpá. Střed se v PFK využívá hlavně v aktivitách, kruhovém uspořádání, společné vytváření věcí, vytváření kruhových obrazů, ale i používáním kruhových předmětů. Jde mu o to, že to, co je ve středu, stojí za pozornost, př.: u způsobu slavení narozenin je jedinec posazen do středu kruhu, aby byl ve středu dění, aby každý věděl, že se jedná o něj.³⁸
- **Princip dynamické rovnováhy** snaha vnímat svět v protikladech. To znamená, že pokud něco nového poznám, potřebuji znát i jeho opak. V příkladu, který uvádí ve své práci H. Jarošová: „*Když mluvíme o světle, je třeba také mluvit o temnotě, život má v protipólu smrt, nádech a výdech, přijímání se doplňuje s dáváním apod.*“³⁹ Koncem v balancování mezi protipóly přišel pak vstříc Ježíš a to tím, že vstal z mrtvých a obě strany propojil. A dal tak člověku střed, ke kterému mohou přicházet a obracet se.⁴⁰
- **Princip oslovení a vyslovení**, jde o procesy zvnitřňování a přijímání nového, prohlubování starého. Tím, že něco nového vyslovíme, tím více si novou skutečnost uvědomujeme. Probíhá na úrovni pojmů, to slyšené anebo na předkládaných předmětech, to, co držíme v ruce, to, co je zkrátka viděné. Můžeme to přirovnat k dýchání, tak to udává i ve své práci A. Ochová: „*Působení principu oslovení a vyslovení by se dalo přirovnat k dýchání: nadechnutí jako oslovení, načerpání a vydechnutí jako vyslovení, využití.*“⁴¹ Můžeme říct, že je to důležitá zkušenost pro zdravý vývoj jedince.
- **Princip opakovaného**, to že si něco opakujeme si vždy lépe pamatujeme. Z tohoto tento princip vychází, uplatňuje se v oblasti kognitivní ale i afektivní (vytváření nových postojů), princip se hlavně snaží utvořit atmosféru, důvěru, otevřenost, koncentraci a pozornost, ale i prostor k sebevyjádření a možnost sdílení se. Jedinec má možnost to několikrát zopakovat, dokud on sám bude chtít.⁴²

³⁷ Srov. OCHOVÁ A., Diplomová práce: Inovativní potenciál pedagogiky Franze Ketta na příkladu Mateřské školy Papírenská v Českých Budějovicích, s.30

³⁸ Srov. Tamtéž, s.30

³⁹ Cit. JAROŠOVÁ H., Diplomová práce: Přítomnost a naplňování kompetencí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání v programu „Aby malé bylo velké“, s.45

⁴⁰ Srov. Tamtéž, s.45

⁴¹ Cit. OCHOVÁ A., Diplomová práce: diplomová práce: Inovativní potenciál pedagogiky Franze Ketta na příkladu Mateřské školy Papírenská v Českých Budějovicích, s. 31

⁴² Srov. Tamtéž, s. 31

- **Princip vztahovosti** je nejdůležitějším principem, odkazuje se zde na vztahy mezi lidmi, ale i ke světu obecně. Jde o schopnost, kdy člověk dokáže říkat „ty“, jedná uvědoměle a zodpovědně k druhému člověku, podle křesťanského chápání člověka je tento původ principu brán jako obraz Boží. Důležité je zachovávat, rozvíjet vztahy, to ale pomocí nových zkušeností. ⁴³
- **Princip zkušenosti** se zabývá praktickým vedením, zkoušením a osaháváním si věcí. Jde o to vést člověka k vytváření si vlastní osobní zkušenosti. Součástí je práce s reálnými předměty nebo rozhovorem, či práce s emocemi a vztahy. Věnuje pozornost, tomu, co je potřeba a jak informace propojovat. ⁴⁴
- **Princip podílení** vede děti k aktivitě, podílet se na něčem společně, snaha o to, aby si děti připadaly užitečné, aby spolupracovaly, dokázaly být k sobě empatické, komunikativní a zodpovědné. Toho pedagog může docílit skrz činnosti s šátky nebo skládání obrázců. ⁴⁵
- **Princip úplného poznání** využívá symboly, gesta a znamení, která označuje něco jiného v lidských představách a asociacích. Umožňuje to setkání se s realitou, vyrovnávání se s ní, nalézání toho, co je užitečné a reálné a toho, co nikoliv. ⁴⁶
- **Princip symbolického významu**, pomáhá hledat v životě hlubší smysl, poznání vlastního bytí a určení v tomto světě. Děti se učí vidět Boha jako dárce života, který nabízí účast na Božím životě a přicházejí do kontaktu s aktivním životem. Jde o to nacházet ve znameních hlubší význam, vidět tam živého Boha, např.: učit v barvách (žlutá-> světlo), tvary (šátek-> cesta). ⁴⁷
- **Princip náhledu** se uplatňuje hlavně při práci s dětmi, pomáhá, aby dítě vnímalo svět všemi smysly, nahlíželo, slyšelo, vidělo, dotýkalo se nebo chutnalo. ⁴⁸ Dítě získává pohled samo na sebe ale i na okolní svět, zdůrazňováno je propojení principů vztahovosti, zkušenosti a podílení se. ⁴⁹

⁴³ Srov. OCHOVÁ A., Diplomová práce: diplomová práce: Inovativní potenciál pedagogiky Franze Ketta na příkladu Mateřské školy Papírenská v Českých Budějovicích s. 31-32

⁴⁴ Srov. Tamtéž, s. 32

⁴⁵ Srov. Tamtéž, s.32

⁴⁶ Srov. Tamtéž, s. 32

⁴⁷ Srov. JAROŠOVÁ H., Přítomnost a naplňování kompetencí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání v programu „Aby malé bylo velké“, s. 49

⁴⁸ Srov. Tamtéž, s. 49

⁴⁹ Srov. OCHOVÁ A., diplomová práce: Inovativní potenciál pedagogiky Franze Ketta na příkladu Mateřské školy Papírenská v Českých Budějovicích, s. 33

3. Charakteristika mateřských škol

Nyní bychom si představili konkrétní mateřské školy, ze kterých byli absolventi osloveni. Podíváme se na obecnou charakteristiku, na jejich ŠVP a co je posláním instituce a přiblížíme si, jak to vypadá teď v kontrastu se stavem před cca 15 lety.

Mateřská škola u svatého Jakuba v Kutné Hoře

Začnu mateřskou školou, která je mi blízká. Mateřská škola byla založena cca před deseti lety, jejím zřizovatelem je Římskokatolická farnost Kutná Hora, spadá pod biskupství Královéhradecké diecéze. MŠ nejprve otevřela jednu třídu. S jednou třídou tato mateřská škola fungovala až do září roku 2020, kdy byla slavnostně otevřena druhá třída. Zájem o tuto MŠ v Kutné Hoře je velký, proto není vždy možné přijmout všechny děti, které se hlásí. Z důvodu velkého počtu zájemců škola má svůj systém, podle kterého děti vybírá. Mateřská škola sídlí v centru Kutné Hory, zahradu sdílí na pozemku Církevního gymnázia v Kutné Hoře.

Mateřská škola v období cca před deseti lety měla pouze jednu třídu, která byla heterogenní, navštěvovaly ji děti, které chodí do kutnohorské farnosti, děti z jiných církví. Třída měla dvě paní učitelky, jednu asistentku a kuchařku. Děti v jedné třídě bylo dvacet. Mateřská škola byla rozdělena na hernu, kde si děti mohly hrát, pak zde byl prostor na stolečky, kde děti vyráběly, měli možnost kreslit a tvořit. Dále zde byla malá jídelna, koupelna a šatna. Třída působí velmi světlým, barevným a veselým dojmem.

Nyní je MŠ rozšířena o jednu třídu. Zde jsou děti nejmladšího věku, okolo 3-4 let, tudíž to je homogenní třída. Mateřská škola v současnosti stojí na stejném místě, jen je rozšířena o pedagogický sbor, současně jsou zde čtyři paní učitelky, jedna asistentka a paní kuchařka. Děti je cca 40. Třída, která je nově otevřena je o trochu menší než původní, je zde tedy i menší počet dětí. Je zde herna, šatna, koupelna a prostor pro stolečky. Jídelnu mají společnou s vedlejší třídou. Opět vše působí světlým, barevným a veselým dojmem.

Mateřská škola zastává Pedagogiku Franze Ketta, kterou můžeme vidět při specifickém způsobu práce učitelek. Jednou týdně⁵⁰ k dětem dochází rovněž místní kněz z římskokatolické farnosti u svatého Jakuba. Dále se v mateřské škole používají typické pomůcky, které řadíme k PFK, různá barevná sklička, dřevěné tyčky, kolečka, knoflíky, přírodní materiál a podobně. Mateřská škola dbá na velmi individuální a samostatný rozvoj osobností, děti jsou vedeny k tomu samy po sobě si umýt hrnek po svačince nebo si složit pyžamo. Mateřská škola se dále vyznačuje některými pomůckami typickými pro pedagogiku Marie Montessori.⁵¹

⁵⁰ Takto to bylo za dob mých respondentek, cca 10 let zpět.

⁵¹ Srov. Církevní mateřská škola u svatého Jakuba Kutná Hora, dostupné z: <https://cmsjakub.cz/kontakty/>

Mateřská škola svatého Josefa České Budějovice

Druhá mateřská škola je Mateřská škola svatého Josefa v Českých Budějovicích. Tato školka má dlouhou historii, která sahá už do roku 1886, kdy byla nejprve označována jako opatrovna. V roce 1925 byla přejmenována na mateřskou školu. 1942 byla díky protektorátu zrušena a otevřena byla až po válce. Po roce 1948 musela být mateřská škola přejmenována na dětský útulek. Do roku 1995 byla pouze jedna třída a v dobu, kdy tuto mateřskou školu navštěvovali moji respondenti byla otevřena už i druhá třída, Sluníčka a Broučci. MŠ se nachází v objektu kláštera Školských sester Notre Dame. Tyto dvě třídy mají společný vchod a nacházejí se v samostatné dvoupatrové budově. Třída Sluníčka má hernu a třídu, která je zároveň i jídelnou, kuchyňku, herní koutek a prostor pro pedagogické pomůcky a lůžkoviny. Druhá třída Broučci mají třídu řešenou obdobně, samozřejmě obě třídy mají přístup k šatně a k hygienickému zařízení. Třídy jsou veselé a barevně řešené.

V roce 2010 se otevřela třetí třída v této mateřské škole se jménem Ovečky. Tato třída má svůj samostatný vchod. Má zde samostatnou ložnici, která se využívá i jako tělocvična, hernu, jídelnu a hygienické zařízení

Mateřská škola má zahrádku, kde je pískoviště, prolézačky a houpačky. Na zahradě můžeme najít pergolu se zahradním nábytkem a záhonky s květinami, bylinkami a ovocnými stromy.

Cílem této mateřské školy je, aby se děti ve školce cítily jako doma a pomáhá vytvářet jedinečnost každého dítěte, zároveň, aby měly prostor k tvoření, hraní, objevování, a i ke ztišení. MŠ stojí na křesťanských hodnotách a stále pracuje na programu Pedagogiky Franze Ketta „Učím se říkat Ty“.

Cílem školského vzdělávacího plánu je „Učit děti radostně žít“ skrz cíle: rozvoj dětí, probouzet v dětech snahu a schopnost, učit se samostatnosti, spolupracovat dále s rodiči, s různými dalšími organizacemi a odborníky. Dalším cílem ŠVP je „Radost z toho, že jsem“, který navazuje na Pedagogiku Franze Ketta.⁵²

⁵² Srov. Církevní mateřská škola svatého Josefa v Českých Budějovicích, dostupné z: <https://www.skolkasvj.cz/cenik-skolneho/>

4. Cíl a metodologie výzkumu

Výzkumným problémem, kterému se ve své bakalářské práci zabývám je zjistit, co si absolventi odnášejí z let své předškolní docházky v mateřské škole, kde se používá specifický způsob práce vlastní Pedagogice Franze Ketta.

Teoretická část byla zaměřena na vymezení předškolní pedagogiky, na přiblížení pojmů církevní mateřské školy a na inovativní myšlenku Franze Ketta. Snahou v druhé polovině teoretické části bylo seznámení s Pedagogikou Franze Ketta, co je cílem jeho pedagogiky, proč je svým způsobem specifická. V první polovině teoretické části objasňuji, co je předškolní vzdělávání, náboženská výchova a snažím se přiblížit církevní mateřské školy a jejich poslání.

V praktické části je mým cílem zjistit: „Co si děti odnesou do dalšího života, když se setkají se způsobem práce vlastním Pedagogice Franze Ketta?“ Mým cílem je zjistit, co si absolventi z předškolních let pamatují a zda si v rámci svých vzpomínek vybaví nějakou typickou metodu nebo hodnotu, která tato pedagogika zastává. Vyhodnocení toho, zda si danou metodu pamatují je, ale mým úkolem nikoli jejich.

4.1. Metodologie výzkumu

Praktická část byla prováděna pomocí kvalitativního výzkumného šetření. Na výzkumnou část jsem použila metodu polostrukturovaného rozhovoru s absolventy církevní mateřské školy, kde je Pedagogika Franze Ketta používána. Předem jsem měla připraveny otázky, které se týkaly konkrétních vzpomínek respondentů na jejich předškolní docházku v konkrétní mateřské škole. Rozhovory nejsou identické z důvodu, že jsem se snažila reagovat na jejich myšlenky a vzpomínky, které mě zaujaly nebo mi přišlo důležité se na něco doptat. Cílem bakalářské práce je tedy zjistit, co si absolventi z konkrétních mateřských škol odnesli za vzpomínky a zda se v jejich vzpomínkách objevují hodnoty na kterých Pedagogika Franze Ketta staví. Proto jsem v rámci toho vytvořila otázky, které se týkaly vždy nějakého konkrétního tématu. Nejprve byla otázka velmi obecná, tak aby se mohli respondenti sami zamyslet nad odpovědí nebo zkusit si vybavit konkrétní vzpomínku. Podotázky pak byly více konkretizované. Zde je seznam otázek, které jsem využila⁵³:

1. Před kolika lety jsi školku opustil?
2. Jakou církevní mateřskou školu jsi navštěvoval?
3. Na co si vzpomeneš, když se řekne školka, co je taková tvoje první vzpomínka?
4. Vzpomeneš si, co jste ve školce slavili?
5. Navštěvoval jsi církevní mateřskou školu, v čem vidíš, že to bylo jiné?
6. Vzpomeneš si na nějaké návštěvy nebo třeba mimořádné události?
7. Jaké vztahy jste ve školce měli?

⁵³ Přepis rozhovorů je zařazen až na konec Bakalářské práce do příloh

8. Co jsi se ve školce naučil?
9. Na závěr máš nějakou vzpomínku, která ti přijde důležitá a chtěl by si ji zmínit?

4.2. Kvalitativní výzkum

O kvalitativním výzkumu hovoří Švaříček a Šedová tak, že nemá přesnou a ustálenou definici, ale že se na tento proces musí pohlížet z různých úhlů pohledu. Vymezují tři typy sběru dat typické pro kvalitativní výzkum, a to data z rozhovorů, data z pozorování a data z dokumentů. Lidé, kteří jsou zkoumáni v kvalitativním výzkumu jsou zkoumáni ve svém přirozeném prostředí, ty můžeme opět rozlišit na dva úhly pohledu, a to z pohledu toho jedince anebo z pohledu celé skupiny. Cílem neboli podstatou kvalitativního výzkumu bychom mohli říct, že je prozkoumání určitého široce definovaného jevu a přinést o tom, co nejmaximálnější množství informací. Výzkumník, který se zabývá kvalitativním výzkumem nejprve sbírá data a poté až dotváří nebo ověřuje pravdivost a formuluje závěry.⁵⁴

Hendl ve své knize cituje významného metodologa Creswella, jenž o kvalitativním výzkumu hovoří takto: „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“⁵⁵

V kvalitativním výzkumu je možné si otázky doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru dat nebo analýzy dat. Někdy je kvalitativní výzkum považován za pružný typ výzkumu, v jeho průběhu nemusí vznikat pouze nové výzkumné otázky, ale i hypotézy, nová rozhodnutí, jak pokračovat ve sběru dat nebo jak je dále analyzovat. Vyhodnocování neboli analýza sběru dat probíhá v delším časovém intervalu. Sběr dat a jejich analýza při tomto typu výzkumu může probíhat současně, může totiž tak upravovat, měnit nebo znovu začít zkoumat.⁵⁶

Data, která kvalitativní výzkum přináší jsou specifická a velmi bohatá, je to hlavně umožněno díky flexibilním metodám, které jsou založené hlavně na bázi popsání a objevení, a to vede k určité otevřenosti v otázkách a pozorování. To už ale bylo do jisté míry zmiňováno v definici kvalitativního výzkumu.⁵⁷

„Metody sběru dat jsou specifické postupy poznávání určitých jevů, které badatel užívá s cílem rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé interpretují a vytvářejí sociální realitu“⁵⁸

Mezi typické metody kvalitativního výzkumu řadíme hloubkový rozhovor nebo zúčastněné pozorování. Moje praktická část se opírá především o rozhovor, který je možné rozlišit na dva typy. Prvním z nich je rozhovor polostrukturovaný, kde jsou předem připravené otázky anebo okruhy témat, na které chce výzkumník získat odpověď zároveň dokáže reagovat na odpovědi dotazovaných, doptává se jich, pokud něčemu neporozumí nebo ho v průběhu rozhovoru napadne otázka, která s tím souvisí a přijde mu

⁵⁴ Srov. ŠVAŘÍČEK R., ŠEDOVIÁ K et al., Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách, s.12-24

⁵⁵ Cit. HANDL J., Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace, s.50

⁵⁶ Srov. Tamtéž, s.50

⁵⁷ Srov. ŠVAŘÍČEK R., ŠEDOVIÁ K. et. Al., Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách, s.142

⁵⁸ Cit. Tamtéž, s. 142

důležitá. Dalším typem je nestrukturovaný neboli narativní rozhovor, ten se skládá pouze z jedné otázky nebo jednoho tématu a celý rozhovor se odvíjí od informací, které mu dotazovaný předá.⁵⁹

4.3. Cíl výzkumné části

Jak už jsem zmiňovala na začátku výzkumu byl zvolen cíl a hlavní téma mé bakalářské práce. Jelikož se pedagogika Franze Ketta opírá o mezilidské vztahy, celistvý rozvoj osobnosti a rozvoji vztahu k Bohu, bylo mým cílem zhodnotit a zjistit, zda hlavní úkoly této pedagogiky nějakým způsobem v dětech zůstaly. Toto jsem zjišťovala, prostřednictvím jejich vzpomínek, hlavně tím, co jim připadá důležité skrz jejich odpovědi.

4.4. Limity výzkumu

Důležité mi přijde se také seznámit s limity, který by tento výzkum mohl ohrozit. Prvním a velmi zásadním limitem je nízký věk respondentů v době dotazovaného období. Bylo docela možné počítat s tím, že si respondenti z daného období nebudou pamatovat příliš mnoho, protože byli ve velmi nízkém věku, kdy si člověk není schopen zapamatovat detailní vzpomínky. Piaget tvrdí toto: „*Jedinec zprvu rozumí a cítí vše skrze sebe sama dříve než začne být schopen rozlišovat, co patří věcem a druhým lidem a co je výsledek jeho vlastní konkrétní intelektuální a afektivní perspektivy.*“⁶⁰ Což odkazuje na to, že jedinec v tomto období je schopen vše pozorovat ze svého pohledu a skrz emoční stránku. Zmiňuji to z důvodu toho, že člověk v tak nízkém věku není mentálně připraven na to zapamatovat si věci, které bych já předpokládala jako důležité. Tento limit jsem si již uvědomila hned v začátku výzkumu, bylo potřeba zamyslet se nad tím, co bude závěrem mé práce, pokud si respondenti nevybaví dostatečné množství informací. Samozřejmě by však bylo možné i toto pokládat za relevantní výsledek výzkumu.

Dalším limitem této práce by byl nedostatek respondentů, který by byl se mnou ochoten spolupracovat. Podle metodologické literatury je relevantní počet respondentů 4-15.⁶¹

⁵⁹ Srov. ŠVARÍČEK R., ŠEDO VÁ K. et Al., Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách, s. 160

⁶⁰ Cit. KLUSÁK M., Morální vývoj školáků a předškoláků: paradigmatické výzvy dle Jeana Piageta, s. 33

⁶¹ Srov. BEITIN B., Interview and Sampling: How many and whom.

5. Sběr a vyhodnocení dat

V této kapitole přiblížím průběh výzkumu, jakým způsobem probíhalo získávání dat a jednotlivé rozhovory, dále se budu věnovat charakteristice výzkumného vzorku respondentů a na závěr vyhodnotím, jakým způsobem závěry vzniklé analýzou nasbíraných dat odpovídají na základní výzkumnou otázku. V neposlední řadě se zabývám rovněž celkovým vyhodnocením praktické části bakalářské práce.

5.1. Popis výzkumného šetření

Na počátku výzkumu bylo osloveno deset respondentů prostřednictvím emailových adres, které jsem získala od paní ředitelky z Církevní mateřské školy U svatého Josefa v Českých Budějovicích. Na první výzvu se neozval nikdo, opakovanou výzvu se poté ozvala jedna respondentka. Od vedoucího práce mi byly poskytnuty další kontakty možných respondentů a na následnou emailovou výzvu se ozvala další respondentka. Z důvodu malého množství respondentů jsem po konzultaci s vedoucím práce oslovila respondenty z jiné mateřské školy, konkrétně z Církevní mateřské školy u svatého Jakuba V Kutné Hoře, zde je ale mateřská škola otevřena deset let, tudíž respondenti jsou mladšího věku.

Konečný počet oslovených respondentů dosáhl počtu sedm, protože dvě respondentky mi poskytly další dva kontakty na své kamarády, kteří navštěvovali stejnou mateřskou školu.

Na rozhovor byly připraveny konkrétní okruhy témat vycházející z mé výzkumné otázky a z teorie k PFK. Rozhovory probíhaly po konkrétní domluvě s respondenty, buď osobní nebo online formou. Rozhovory byly nahrávány a záhy přepisovány do psané formy, které jsou vloženy do příloh bakalářské práce. Rozhovory nejsou přepsány doslovně, vždy byla upravena jen formální stránka výpovědi, nikoli myšlenka.⁶²

Otázky se týkaly jejich vzpomínek, pocitů a teoretických poznatků PFK. Během rozhovoru se otázky upravovaly a byly velmi flexibilní z důvodu návaznosti na respondenty. Některé podotázky byly vynechávány záměrně, protože pokud neměly vzpomínku na konkrétní téma bylo zbytečné pokračovat s dotazováním na dané podotázky.

Rozhovory trvaly okolo 30-45 minut, záleželo, jak respondenti chtěli mluvit nebo si něco pamatovali. Měla jsem dvě skupiny respondentů, první skupina byla z církevní mateřské školy v Českých Budějovicích, zde rozhovory probíhali více formálně, druhá skupina respondentů byla z církevní mateřské školy v Kutné Hoře, zde rozhovory probíhaly více neformálně⁶³

⁶² Nejvíce se úpravy týkaly různých přechů, nepochopení si navzájem nebo odbočení od tématu.

⁶³ Důvod je, že dívky znám od jejich útlého věku, tudíž k nim mám vytvořen vztah.

5.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Na rozhovor byly oslovení respondenti, kteří absolvovali ve svém předškolním věku církevní mateřskou školu, kde je využívána pedagogika Franze Ketta. Respondenti jsou absolventi cca 6-18 let od opuštění mateřské školy. Dohromady dotazovaných dosáhl počtu sedmi oslovených. Do mého výzkumu byly zapojeni tři respondentky z církevní mateřské školy v Kutné Hoře, které jsou absolventy kratší dobu oproti respondentům z církevní mateřské školy v Českých Budějovicích. Z této mateřské školy byly také tři respondentky a jeden respondent. Nejmladší respondentce je 12 let a nejstarší 23 let. Tudiž každý se pohybuje v jiném životním období, někteří jsou už pracující, jiní studenti. Respondenti povětšinou pochází z věřících rodin nebo z rodin, které sympatizují, tudiž dotazování jsou ve víře vychovávaní nebo jsou vedeni k tomu o víře a vztahu k Bohu přemýšlet. Někteří z respondentů měli ve stejných mateřských školách i sourozence. Tento odstavec sem uvádím pro představu toho, kdo byl na tento rozhovor osloven a kdo mi rozhovor nakonec poskytl.

5.3. Vyhodnocení výzkumné části

V této podkapitole se seznámíme s výsledky mého výzkumu. Budu se zabírat jejich analýzou a odpověďmi respondentů. Odpovědi jsem porovnávala s výchozími tématy, která jsem promítla do otázek. Na základě toho jsem oddělila shodné a odlišné výpovědi a porovnávala s teoretickými poznatky o PFK. Některé otázky jsem propojila do jednoho tématu, protože některé odpovědi úzce souvisely s blízkým tématem jiné otázky.

První vzpomínky na mateřskou školu

První otázka, kterou jsem pokládala byla zaměřena na první vzpomínky respondentů z mateřské školy. Chtěla jsem zjistit, co pro ně bylo natolik klíčové, že si to stále uchovávají jako dominantní zážitek z doby strávené v mateřské škole. Tyto odpovědi měli jednu společnou věc a to, že všechny výpovědi byly zabarveny nějakou citovou neboli emoční událostí. To můžeme pokládat za důležitý a velmi jasný předpoklad, protože podle Slaměníka jsou emoce: *„Jako uvědomované pocity, různého ladění které vyjadřují vztah člověka k relevantním událostem vnějšího prostředí i k sobě samému a které jsou spojeny s různou mírou fyziologické aktivace, jejíž funkcí je navodit stav připravenosti k jednání.“*⁶⁴

Tímto chci odkázat na některé výpovědi respondentů, které si dosud uchovaly vzpomínku, která se týkala nějaké události, která se dotkla jejich emoční stránky, jako byl strach, který byl způsobem šokem z upuštění kytary na zem (R.3) nebo úrazu jiného dítěte (R.6).

Dalším společným tématem, které všechny respondenty spojovalo jako jejich první vzpomínka na mateřskou školu byla vzpomínka na kamarády. Často jsem dostávala odpověď, že jsou si schopni vybavit kdo přesně s nimi do mateřské školy chodil a jaké kamarády tam měli. Podobně jsem i dostala odpověď, že s některými kamarády se vidají

⁶⁴ SLAMĚNÍK I., Emoce a interpersonální vztahy, s. 12

až do současné doby. Jedním z hlavních znaků PFK je vytváření společenství a budování vztahů mezi ostatními, snaha spolupráce a společná práce. PFK se opírá o princip vztahovosti. Tento princip pokládá za důležité získávání nových zkušeností v budování a upevňování si mezilidských vztahů. Což se v tomto případě potvrdilo. Příkladám to skutečnosti, že respondenti jsou schopni si kolektiv z mateřské školy vybavit, dokážou o nich mluvit velmi přívětivě a mile. A je pro ně důležité se o kolektiv zmínit.

Důležité mi přijde se zde teoreticky i opřít o vztahy, které jsou součástí vytváření společenství a kamarádských vztahů. Vztahy jsou v našem životě velmi důležité, protože jsme „sociální bytosti“ a ke svému životu je potřebujeme. O vztazích ve své knize Hayesová mluví takto: „*Duck považuje za nutné odlišit u vztahů sociální přitažlivost a mezilidskou přitažlivost. Sociální přitažlivost je krátkodobá a silně ji ovlivňuje členství v sociálních skupinách. Také závisí na faktorech, o kterých jsme již hovořili, jako je podobnost nebo blízkost. Interpersonální přitažlivost je na druhé straně založena na hlubší znalosti osobnosti druhého člověka a jeho pohledu na svět*“⁶⁵

Způsob slavení narozenin či svátků

Moje další otázka se týkala slavení narozenin či svátků. Otázka je velmi důležitá z pohledu metod, kterou PFK používá. O slavení Franz Kett mluví takto: „*Slavením získává život jedinečný lesk. Povznese jej nad každodennost a my můžeme zahlédnout jeho smysl. A díky tomu jsme pak schopni lépe vnímat a docenit sami sebe.*“⁶⁶ Většinou jejich odpověď zněla tak, že si vybavují situaci, kdy se narozeniny některých dětí slavily (R.5). Jedna respondentka si velmi živě vybavila, jak oslava narozenin probíhala, jak je slavili a vybavila si i na slavení svých narozenin (R.7). Obecně můžeme říct, že PFK se snaží dětem předat hodnotu, kterou získají pozitivní pohled na své bytí a v tom Pedagogika Franze Ketta vidí smysl i v příležitosti slavit narozeniny, jako poukázání na to, abych byl rád, že žiji. Zda způsob slavení narozenin v tomto smyslu v respondentech zanechala tento pocit důležitosti se z odpovědí nedá vyčíst a není to zcela zřejmé. Nicméně zásadní je, že pro některé respondenty to byl zajímavý zážitek, který v nich zanechal vzpomínku i po mnoha letech.

Jelikož moje otázka byla velmi obecná a byla položena takto: „Vzpomínáš si, že byste ve školce něco slavili?, více odpovědi na slavení padalo v souvislosti s Velikonocí nebo Vánoci. Nejvíce si respondenti vybavovali různé besídky nebo nacvičování různých představení, které s tímto obdobím slavení velkých církevních svátků měli spojeno (R5).

Rozvoj víry v předškolním věku

Vstupní otázka pro toto téma zněla takto: „V čem vidí, že bylo jiné, že chodili do církevní mateřské školy?“ Respondenti z církevní mateřské školy v Českých Budějovicích dost často uváděli, že největší rozdílnost a specifičnost vidí ve faktu, že je učili řádové sestry a měli s nimi každodenní kontakt (R.5 a R.6). Uváděli, že to pro ně byl často úplně první kontakt s řádovou sestrou a dále uváděli, že pro ně bylo vždy příjemné a důležité, když za nimi chodil pan farář (R.5 a R.3). Tuto skutečnost návštěvy pana faráře a pohled respondentů na jeho přítomnost byla u všech respondentů stejná bez ohledu na místo církevní mateřské školy. Všichni kněze zmínili, jako jednu specifičnost, kterou vnímají

⁶⁵ HAYESOVÁ N., Základy sociální psychologie, s.88

⁶⁶ HAVEL T.C., NEUBAUER H., MURONOVÁ E., Na čem záleží: rozhovory s Franzem Kettem o jeho životě a pedagogice, s.19

s ohledem na církevní mateřskou školu. Rádi na něho vzpomínají a přijde mi důležité, že kněží v nich zanechali velmi pozitivní vzpomínku, kterou si vybaví.

Další z častých odpovědí související s rozvojem víry byla například vzpomínka na modlitby před svačinou. (R.1 a R.5) Obě respondentky uvedly, že modlitby pro ně byly klíčové a pomohly jim růst ve víře. Stalo se to pro ně určitým rituálem, který si uchovávají až do současnosti. Tudiž i v tomto případě si děti mohly odnést z mateřské školy vztah k modlitbě a k víře, které PFK dětem předává jako jednu z křesťanských hodnot.

PFK z pohledu respondentů

Důležité je zmínit, že kněz v konkrétních mateřských školách měl každý úplně jinou úlohu, a tak i na něj respondenti pohlížejí. V církevní mateřské škole u svatého Josefa respondenti na kněze pohlížejí jako na toho, který s nimi pracoval se specifickými didaktickými pomůckami (R.5 a R.7). Zmiňují to z důvodu, že si respondenti vzpomínají na to, že pracovali s metodami, které používá pedagogika Franze Ketta.

Z jedné výpovědi respondentky (R.7) je jasně vidět, že pedagogika Franze Ketta v ní zanechala vzpomínky, které dokáže reprodukovat, vybavit si je. Respondentka zde uvedla, že ji činnosti bavily, vždy se na ně těšila, poukazovala na rozvoj kreativity, kterou vnímala jako něco, co ji rozvíjelo. Odkazovala i na to, že některé děti, které pocházely z nevěřících rodin a témata spojená s vírou jim byla vysvětlena velmi citlivě a opatrně. Toto vnímám jako velmi důležitou poznámku, protože i sám Franz Kett se snažil dětem předávat křesťanské hodnoty s velkou citlivostí a pochopením.

Dále respondentka poukazovala na symboličnost, kterou Franz Kett ve své pedagogice popisuje. Vzpomněla si na výrobu domečku nebo srdce, které souvisely s určitými příběhy.

Přijde mi podnětné, že v nich tento způsob pedagogiky jednoznačně děti nějakým způsobem formuje, ať už tím, že to pro ně byla zajímavá zkušenost na kterou si vzpomenu i po letech a nebo i to, že sami respondenti řekli, že se během těchto „rituálů“ dokázali soustředit a přemýšlet, což je jeden z dalších principů, který PFK používá.

Co si respondenti odnesli?

Na závěr jsem respondentům položila otázku, jestli mají něco, co se v mateřské škole naučili. Jejich odpovědi mi přišly zajímavé hlavně s ohledem na jejich různorodost. Příkládám to tomu, že je pro každého jedince důležité zmínit něco jiného, odlišný zážitek, specifickou vzpomínku. Někdo zapřemýšlel nad tím, že se naučil zavazovat si tkaničky nebo třeba dojídat jídlo. Ale poté odpovídali i tak, že se naučili spolupracovat, kreativně pracovat nebo se rozvíjeli v hudební oblasti (R.6 a R.5). Dále pro některé bylo důležité zmínit, že se naučili modlit (R.4 a R.1). Dostala jsem ale i odpověď, že si myslí, že si z mateřské školy nic neodnesla (R.2) i tahle poznámka pro mě byla velmi důležitá.

Závěr

Záměrem mé bakalářské práce bylo zjistit, co si děti odnesou z mateřské školy, která používá specifika práce Pedagogiky Franze Ketta. Mým cílem bylo zjistit, co se absolventům po letech v rámci jejich vzpomínek promítne a co z toho je možné zařadit do metod, které používá Pedagogika Franze Ketta.

Má bakalářská práce se skládala z dvou částí, a to teoretickými poznatky, u kterých jsem poukazovala na vymezení předškolního vzdělávání, problematiku církevního školství a seznámení se s náboženskou výchovou v předškolním věku. Další kapitolou v teoretické části jsem se zabývala Pedagogikou Franze Ketta, její charakteristikou, východisky a principy. Poslední kapitola teoretické části jsem věnovala charakteristice mateřských škol, ze kterých jsem oslovovala respondenty do výzkumu. V začátku praktické části jsem nechala prostor pro cíl a metodologii výzkumu, představila jsem metodologii, vymezila kvalitativní výzkum, představila cíl a limity výzkumu. Poslední kapitola byla zaměřena na sběr a hodnocení dat. Zde jsem se věnovala popisu výzkumného šetření, charakteristice respondentů a vyhodnocení výzkumné části.

Cíl práce jsem mohla ověřit formou rozhovorů s oslovenými respondenty z konkrétních mateřských škol. Pokládala jsem jim otázky, které se týkaly jejich vzpomínek na mateřskou školu, zaměřovala jsem se na jejich pocity ale i na specifika církevní mateřské školy, jako je třeba návštěva kněze a co s ním mají spojeno nebo oslava narozenin.

Závěrem práce bych odpověděla na svou výzkumnou otázku, respondenti si z mateřské školy nejvíce odnášejí vzpomínku na mezilidské vztahy, které v mateřské škole navázaly. Nejvíce si pamatovali na své kamarády a na ty, kdo s nimi do mateřské školy chodil. Důležité mi přijde zmínit, že PFK na rozvoj vztahů dbá a snaží se je rozvíjet a podporovat, a proto tuto část zde zmiňuji jako klíčovou, protože to pro respondenty bylo z jejich výpovědí zřejmé, že jim mateřská škola předala hodnotu rozvíjení vztahů, už soudě jen dle pozitivitu jejich výpovědí.

Myslím, ale že se nedá úplně jednoznačně odpovědět, že zrovna rozvíjení vztahů je to jediné, co si děti z mateřské školy odnášejí. Z pohledu PFK je důležité i to, že pro respondenty bylo do jisté míry rovněž zajímavé nebo důležité slavení narozenin, protože i po letech si dokázali vzpomenout, že je některé děti slavily. Cítím také velký význam v tom, že specifický způsob práce přítomný v Pedagogice Franze Ketta mají spojený s pozitivními vzpomínkami na činnosti, u kterých jako pozitivní vzpomínku mohli rozvíjet principy vlastní pedagogice Franze Ketta a tím jsou: soustředěnost, zaměření na střed, oslovení a vyslovení, princip opakovaného, podílení se, úplného poznání či symbolického významu.

Jednoznačně bychom mohli říct, že děti v předškolním věku nemohou pochopit, v čem je PFK důležitá nebo specifická. Nicméně podvědomě pedagogika na respondenty působí a zpětně na ni mají velmi dobré ohlasy, ať už v rozvoji mezilidských vztahů, ve vztahu k víře nebo k celistvému rozvoji osobnosti, kterou můžeme vidět v některých principech, jako princip symboličnosti, vztahovosti nebo soustředění.

Úplným závěrem bych chtěla zmínit, že moje predikce byla dost odlišná od toho, co si respondenti opravdu pamatovali. Ze začátku výzkumu a celkového přemýšlení nad tématem jsem předpokládala, že respondenti budou o specifichnostech Pedagogiky Franze

Ketta mluvit více podrobněji. Moje představa nebo hypotéza byla, že budou více popisovat s čím si hráli, s čím pracovali, jakým způsobem, jak například probíhaly oslavy narozenin. Samozřejmě o tom všem dokázali hovořit, ale jen velmi povrchově, doopravdy dokázali popsat aplikované principy a metody Pedagogiky Franze Ketta skrz to, co v nich emočně zůstalo. Je pro mě důležitým zjištěním, že si z mateřských škol dokážeme odnést jen to, co je pro nás klíčové a na čem v budoucnosti můžeme stavět nebo to rozvíjet. Proto nepokládám závěr svého výzkumu za neúspěšný, naopak byl po mě velmi obohacující ve smyslu utvrzení a porovnání některých myšlenek a pedagogických definic či znalostí.

Důvodem, proč jsem si toto téma vybrala a byla ochotna o něm přemýšlet byla i osobní vazba a zájem o reflexi z pohledu mladých věřících lidí. Zajímalo mě, jak i oni na toto téma pohlížejí, zda vidí smysl v církevním školství a v růstu ve víře už v tak útlém věku, zda dokážou mluvit o křesťanských hodnotách s vrstevníky. Sama pocházím z věřící rodiny a možnost chodit do instituce, kterou spravuje církev jsem neměla. Proto jsem chtěla pochopit a zároveň i slyšet v čem a jak může být pro jedince důležitá a jakou atmosféru mateřská škola může nést.

Všichni respondenti sdíleli společný rys příjemných vzpomínek na dobu v konkrétních církevních mateřských školách, zmiňovali společné slavení narozenin, ale i měli vzpomínku na jiné církevní svátky, které v mateřské škole slavili, dále si vzpomínali na společné modlitby před jídlem, rozvoj kreativních složek osobnosti, možnost rozvoj komunikačních dovedností mezi vrstevníky a vztahu mezi Já a Ty, to vše přispělo k celistvému rozvoji jedince, jak po společenské, ale i spirituální stránce. Odehrávalo se to ve velmi otevřeném a přátelském prostředí. Ačkoliv bychom mohli říct, že si respondenti prokazatelně nepamatovali všechny metody shodné s pedagogikou Franze Ketta, její myšlenka se do nich zjevně otiskla velmi nevědomým způsobem a mohla přispět tak k formování jedince.

Použité zdroje

Arcibiskupství Pražské [online]. Praha [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://apha.cz/vzdelani-a-kultura/cirkevni-skoly/>

BEITIN, B. *Interview and Sampling: How many and whom*. London: SAGE publications, 2012. ISBN 243-254.

Biskupství českobudějovické [online]. České Budějovice [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.bcb.cz/odkazy/cirkevni-skolni-institute/>

Biskupství královehradecké [online]. Hradec Králové [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.bihk.cz/biskupstvi/odbor-cirkevniho-skolstvi/uvod>

BUBER, Martin. *Já a Ty*. 2. vydání. Praha: Kalich, 2005. ISBN 80-7017-020-4.

Církevní mateřská škola U svatého Jakuba [online]. Kutná Hora [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <http://www.cmsjakub.cz/index.php?page=informace>

Církevní mateřská škola u svatého Josefa [online]. České Budějovice [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.skolkasvj.cz/cenik-skolneho/>

HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. 3. vydání. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-763-9.

HAVEL, Tomáš Cyril a Eva MUROŇOVÁ. *Společnost pedagogiky Franze Ketta* [online]. [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <http://www.kett.cz/clanky/hlavni>

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HORÁK, Zábaj. *Církev a české školství*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3623-5.

JAROŠOVÁ, Josefa Hana. *Přítomnost a naplňování kompetencí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání v programu „Aby malé bylo velké“*. Olomouc, 2010. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Eva Muroňová.

KLUSÁK, Miroslav. *Morální vývoj školáků a předškoláků: paradigmatické výzvy dle Jeana Piageta*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. ISBN 978-80-246-2352-8

KRAČMÁŘOVÁ, Renáta. *Metody Franze Ketta z pohledu rodičů, učitelek a dětí v mateřské škole Jabula*. České Budějovice, 2020. Bakalářská práce. Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Doc. PhDr. Miluše Vitečková, Ph. D.

MUROŇOVÁ, Eva, Tomáš Cyril HAVEL a Hanni NEUBAUER. *Na čem záleží: Rozhovory s Franzem Kettem o jeho životě a pedagogice*. 17. publikace. České Budějovice: Petrinum s.r.o, 2015. ISBN 978-80-87900-15-4.

MUROŇOVÁ, Eva, Margot EDEROVÁ a Tomáš Cyril HAVEL. *Aby malé bylo velké: náboženská výchova předškolních dětí v mateřských školách a ve farnostech*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-86953-23-6.

OCHOVÁ, Anežka. *Inovativní potenciál Pedagogiky Franze Ketta na příkladu Mateřské školy Papirenská v Českých Budějovicích*. České Budějovice, 2020. Diplomová práce. Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Cyril Havel, Dr. Theol.

OPRAVILOVÁ, Eva, Miluše HAVLÍNOVÁ, Alice BLÁHOVÁ a Věra KREJČOVÁ. *Rámcový vzdělávací plán pro předškolní vzdělávání*. 5. aktualizace vydání. Praha: MŠMT, 2004.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-9086-7.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4.vydání. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

SLAMĚNÍK, Ivan. *Emoce a interpersonální vztahy*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-7452-7.

Školský zákon: zákon o předškolním, školním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. In: . 2005, ročník 2004, číslo 561.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEDOVIČKOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Vyhláška: vyhláška o zřizování a činnosti církevních škol a škol náboženských společenství. In: . ročník 1991, číslo 452.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: Pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4590-9.

Přílohy

Přepsané rozhovory

Respondent č.1

1. Před kolika lety jsi školku opustila? Před 8 lety

2. Jakou mateřskou školku jsi navštěvovala? Církevní mateřská školka v Kutné Hoře

3. Na co si vzpomeneš, když se řekne školka, co je tvoje úplně první vzpomínka? Co se Ti jako první vybaví, když se řekne školka? Asi vím, jak to tam vypadalo, co jsme dělali, vybavuji si ty prostory. Co jsme tam různě dělali s kamarády a taak.

Co jste třeba dělali s kamarády, máš nějakou konkrétní vzpomínku? Pamatuji si, že jsme jednou vybarvovali nějaké obrázky svatých, měli jsme tam omalovánky, a to mě bavilo, to si pamatuji. A ještě si pamatuji, že jsme neměli běžovou barvu, tak jsme je vybarvovali růžově, oranžově.

Na co jsi se do školky nejvíc těšila? Asi na ty kamarády, že si tam budeme hrát.

Co se ti tam nejvíc líbilo? My jsme vždycky hráli, když už nás tam bylo málo, na sochy. Že vždycky hrála hudba a potom jsme stopovali, když se ta hudba vypla. Tak to mě vždycky bavilo.

S čím jsi si tam nejvíc hrála? Vzpomeneš si na nějakou hračku, která ti nejvíc utkvěla v paměti? Podle mého tam byla nějaká kuchyňka, nebo tak něco, kde jsme si prostě hráli a pak si pamatuji, že tam byli plyšáci a že s nimi jsme si taky hráli.

Měla jsi tam nějaké kamarády? Měla jsem tam jednu kamarádku, se kterou se bavíme do teď a pak jsem tam ještě určitě měla nějaké kamarády, ale na ně už si tolik nevzpomínám.

4. Vzpomeneš si, co jste ve školce slavili? To už vůbec nevím.

Slavili jste třeba narozeniny? To si vůbec nepamatuji, ale vzpomínám si, že jsme každé ráno dělali kroužek, kde jsme si říkali, jak jsme se měli a co jsme dělali. Tak možná tam si vybavuji, že možná tam jsme se o tom zmiňovali ale nic konkrétního už si nepamatuji.

Vzpomínáš si, jak jste třeba slavili církevní svátky? Na ně si vzpomínáš? Víím, že jsme dělali, jednou nějak kolem Velikonoc, Křížovou cestu. Měli jsme po školce obrázky a my jsme chodili a povídali jsme si o tom. Potom si vzpomínám, že jsme si něco povídali o Vánocích.

Povíš mi, víc o té vzpomínce na tu křížovou cestu? Víím, že jsme měli po té školce rozmístěné obrázky, byla tam zobrazené části té křížové cesty a my jsme se vždycky u toho zastavili a povídali jsme si o tom a obešli jsme vlastně takhle celou školku, přes všechny různé místnosti.

Máš něco, co ti přišlo na tom důležité, když jste takhle slavili ty svátky? Jestli ti něco utkvělo v paměti a přišlo ti to třeba zajímavé nebo důležité až do teď? Vždycky mě to hodně bavilo, bavilo mě o tom si povídat, poslouchat. A vždycky mě zaujalo, jak jsme se o tom bavili.

Máš něco, co jsi se třeba naučila, že si vzpomínáš, že jsi se tam něco dozvěděla nebo jste něco dělali a čerpáš z toho do teď? Vzpomínám si, že vždycky před spaním jsme si četli z Bible, nějakou dětskou, a to mě taky bavilo. A vím, že potom jsem si ji i četla později doma, že jsem taky měla dětskou Bibli.

Vzpomeneš si třeba na nějaký příběh z Bible, který ti utkvěl v paměti? Myslím, že asi o stvoření světa. Ale proč to nevím.

5. Navštěvovala jsi církevní školku, v čem vidíš, že to bylo jiné? Asi nejvíc v tom, že jsme slavili ty různé církevní svátky, povídali si o nich, četli si z Bible, že tam za námi chodil kněz, to si taky pamatuji. Toho jsem měla ráda. Vnímala jsem to asi nejvíc v těch aktivitách, že to bylo více zaměřené na tu duchovní stránku.

Modlili jste se třeba? Ano, taky. Myslím, že nejvíc asi ráno, v kroužku, když jsme seděli a pak myslím, že i před jídlem ale to si moc nevybavuji. Myslím, že zrovna ve školce jsme se třeba modlili „Andělíčku, můj strážníčku...“

Měli jste mše? Vzpomeneš si na to, že byste ji někdy slavili? Nebo jestli Ti v hlavě utkvělo, že jste se školkou někdy na mši byli? Já si pamatuji, že jsme chodili do kostela k Církevnímu Gymnáziu v Kutné Hoře, ale Mši si asi úplně nevybavuji ale vím, že jsme tam zpívali a nacvičovali jsme různé věci, které jsme pak tady v kostele předváděli.

Mluvili jste o Bohu? Jo, povídali jsme si o něm, četli jsme právě různě z Bible nebo když jsme si různě vymalovávali.

Vzpomeneš si, jak se vám ho snažili paní učitelky přiblížovat? Snažili se o něm mluvit jako o Otcí, aby se nám víc přiblížil a byl více lidský.

6. Vzpomeneš si na nějaké mimořádné události nebo návštěvy, které za vámi do školky chodili? Pamatuji si, že tam vždycky chodil farář, nevzpomínám si, jak často ale vím, že jsem se na něj vždy těšila, řekla bych ale že docela často. Pamatuji si na to docela hodně, takže tam musel být často. Vždycky si tam s námi povídal, pak si tam hrál nebo jsme se modlili, povídali si o nějakém tématu nebo životu svatých. To jsem měla ráda, když tam chodil.

Vzpomeneš si třeba na nějakou konkrétní vzpomínku, co tam s vámi dělal, co si s vámi hrál? Vybavuje se mi jeden moment, kdy tam byl a seděli jsme v kroužku a o něčem si s námi povídal, hrál si s námi, vybavuji si, že k nám měl přátelský přístup, přistupoval k nám právě hodně otevřeně a měla jsem ho moc ráda, pamatuji si ho jako blízkého člověka, bavili mě jeho návštěvy. Třeba i teď zpětně, když jsem ho potkávala v kostele, takže si na něj stále pamatuji a vybavují se mi na něj vzpomínky ze školky.

Vzpomeneš si na nějaké jiné návštěvy nebo nějaká vzpomínka na něco neobvyklého, nějaká mimořádná událost nebo kde jste třeba byli? Vzpomínám si na nacvičování do kostela, že jsme zpívali jako celá školka, dlouho jsme to nacvičovali. Myslím, že to bylo někdy okolo Vánoc, a i rodiče se šli na nás podívat. Mám na to vzpomínku, že jsme drželi v ruce lucerničku a zpívali koledy.

7. Jaké vztahy jste ve školce měli? Vybavíš si? Já jsem tam měla hodně kamarádů, ráda jsem si s nimi hrála a vycházela jsem s nimi. Jako jasně, občas jsme měli nějaký konflikt o nějakou hračku. Třeba i do teď se s někým bavíme, třeba s jednou kamarádkou, to jsme si hodně blízké asi i hlavně tím, že se vídáme takhle od malička. I to, že vlastně teď máme možnost se společně setkávat i ve farnosti nebo protože obě chodíme na Církevní Gymnázium.

Spolupracovali jste mezi sebou s ostatními dětmi nebo i učitelkami? Jo, to jo, i ty paní učitelky k nám hodně hezky přistupovaly, že jsem je měla ráda. Já jsem se tam vždycky těšila na rozdíl třeba od školy, kde jsem nechtěla být déle, než to bylo nutné, tak tady jsem třeba občas nechtěla domů.

Jak si zmiňovala ten boj o nějakou hračku, máš na to nějakou živou vzpomínku? Vzpomínám si, že jsme s jedním kamarádem, oba chtěli být u kuchyňky a vím, že jsme se tam u toho hádali a vím, že to s námi řešili paní učitelky a snažili se nám vysvětlit a pomoci se nějak dohodnout. Víím, že nám vždycky pomáhali v tomhle si nějak vyjít vstříc, aby to bylo fér.

8. Je něco, co jsi se třeba ve školce naučila? Myslím, že asi nejvíc to bylo asi skrz modlitbu. Vybavuji si, že nám paní učitelky říkaly, že je s námi Anděl strážný a že na nás dohlíží a dává na nás pozor a s že s námi vždycky ulehá a chodí spát. A já jsem mu vždycky večer dělala místo v posteli, aby se tam ke mně vešel. Víím, že jsem se večer vždy modlila, a hlavně mi to pomohlo ve víře. Protože naši mě úplně k víře nevedli, i když mamka je věřící ale není pokřtěná a prostě naši mě nepokřtíli, protože věděli, že by se mnou nechodili pravidelně do kostele a nechtěli porušovat slib, který by při křtu dali. Ale chtěli mě dát do té školky, protože byla první rok otevřená a tam jsem měla k Bohu bližší vztah, a i mamka vypráví, že se mě jako malé ptaly, jestli teda jako věřím v Boha a moje odpověď, jakože jasně, samozřejmě.

9. Máš ještě něco na závěr, co bys mi chtěl říct, nějakou vzpomínku něco, co ti přijde důležité se o tom zmínit? Myslím, že už asi ne. Že jsem řekla všechno, co jsem chtěla.

Respondent č.2

1.Před kolika lety jsi školku opustila? Před devíti lety

2.Jakou církevní mateřskou školu jsi navštěvovala? Církevní mateřskou školu svatého Jakuba v Kutné Hoře

3.Jaká je tvoje úplně první vzpomínka, když se řekne školka? Co Tě prvního napadne, co jste dělali? Moje úplně první vzpomínka je asi, že jsme s kamarádem zavírali do průhledného kbelíku plošnice a pak jsme se divili, že umřeli.

Nemáš ještě jinou vzpomínku na školku? Sbírali jsme třeba na zahradě lískový oříšky, protože jsme na zahradě měli lísku. To si ještě pamatuji. A pak jsme měli ve křoví bunkr.

Na co jsi se třeba do školky nejvíc těšila? Asi nejvíc na zahradu, když jsme chodili prostě ven.

A co se ti tam nejvíc líbilo? Těšila jsem se asi nejvíc na kamarády, já tam byla taková vždycky se vším spokojená, takže nemůžu vybrat, co nejvíc.

Pamatuješ si, s čím sis tam nejvíc hrála, jestli jsi měla nějaké kamarády? No, nejvíc jsem si hrála asi s obchůdkem a s kuchyňkou. Vybavuji si, že tam bylo plyšové ovoce, pamatuji si, že jsme si hráli asi nejvíc na obchod. A měla jsem tam dost kamarádů, vždycky.

4.Vzpomeneš si, co jste ve školce slavili? Ne, asi ne.

Třeba, vybavuješ si, že byste slavili narozeniny? Ne, to fakt si nevzpomínám.

Nebo vybavíš si, že byste slavili nějaké církevní svátky nebo že byste o nich mluvili? Jo, to si vzpomínám, že jsme o tom mluvili, když se to vždycky blížilo. Bavili jsme se hlavně o tom, jak to vzniklo, kde to vzniklo, proč to slavíme, proč je to důležité... atak.

Vzpomeneš si, jak jste o tom mluvili, co jste u toho dělali, máš nějakou vzpomínku, konkrétní na to? Já si tohle asi úplně detailně nepamatuji, tehdy mi to asi ani nepřišlo důležité. Ale teď zpětně jsem ráda, že jsme o tom mluvili a že teď je to pro mě asi důležitější než tehdy. Přijde mi fajn, že třeba už tak v nízkém věku jsme věděli, co a jak se slaví a proč. A vím, že mě to vždycky bavilo, ale na nic konkrétního už si prostě nevzpomenu. Je pravda, že jsem si pak pamatovala nějaké svátky svatých nebo třeba něco o jejich životě.

5.Naštěvovala jsi církevní školku v čem vidíš, že to bylo jiné? Nejvíc asi vnímám to, že nás bylo málo ve třídě, že jsme byli všichni dohromady, občas jsme se třeba na něco rozdělili ale že jsme prostě byla malá školka a že se vždycky paní učitelky s námi snažili, abychom se všemi vycházeli a že k nám přistupovali víc individuálně.

Modlili jste se třeba? Jo, určitě před jídlem.

Vzpomeneš si na nějaké konkrétní modlitby, jak probíhali? To ne, ale vím, že jsme do toho mohli i zasahovat, že jsme dostávali i my prostor.

Chodili jste třeba na mše? To už si taky moc nevybavuji.

Mluvili jste o Bohu? Jak třeba? Snažili se vám Ho paní učitelky nějak přiblížit? Jo, to asi jo. Vždycky asi ráno jsme v kruhu mluvili o něčem, co bylo na to téma a mám pocit, že jsme si i četli z Bible. Já si vzpomínám, že tam za námi chodil vždycky, myslím ve středu, kněz a ten nám pak vždycky něco vyprávěl.

6. Vzpomeneš si na nějaké návštěvy nebo mimořádné události, které jste ve školce zažili? Vzpomínám si, že za námi chodili faráři a potom i nějaké maminky, který měli pro nás připravený program. Ale není to nic konkrétního, ale utkvělo mi to v paměti asi proto, že to byli maminky mých kamarádů.

Na co si vzpomeneš ještě v souvislosti s tím knězem, jakou máš na něj vzpomínku, jak k vám přistupoval? Myslím, že k nám přistupoval jako bychom byli trochu starší, že k nám nepřistupoval jako k malým dětem, že se k nám choval jako bychom si dalo by se říct byli sobě rovni. A taky nám vždycky přečetl něco z Bible nebo nějaký příběh a pak se nás ptal na nějaké otázky a ať my mu pokládáme nějaké obrázky nebo abychom se doptali, jestli jsme něco nepochopili. Přišlo mi, že byl vždycky hrozně milý a vtipný.

Vzpomeneš si i na nějaké jiné návštěvy nebo i události? Vždycky před Vánoci si vzpomínám, že jsme vyráběli adventní věnce s rodiči. Vypadalo to většinou tak, že ten, kdo tam chtěl jít tak tam přišel a už tam všechny materiály byly připraveny a člověk si mohl uplést věnec a ten si buď koupí nebo ho tam nechá a koupí si ho někdo jiný. Peníze pak jdou většinou na charitu.

7. Jaké vztahy jste měli ve školce? No, asi jako povětšinou dobré, samozřejmě jsme taky měli mezi sebou konflikty, že by se někdo s někým hádal. Vzpomínám si na jednoho klučinu, který moc nevycházel s paní učitelkami a měl pocit, že se k němu ty učitelky chovají nehezky, ale já si myslím, že k nám přistupovali vždycky stejně.

Máš třeba někoho, s kým se setkáváš do teď? Tak mám jednu kamarádku, se kterou se vídám i teď, chodíme spolu na Církevní Gymnázium a pak ve farnosti máme možnost se potkávat, takže občas se setkáváme.

8. Co jsi se ve školce naučila? Myslím, že asi moc nic.

9. Na závěr máš ještě nějakou vzpomínku, chceš, ještě něco zmínit, přijde ti něco důležité ještě říct? Asi ne, já už moc těch vzpomínek na školku nemám.

Respondent č.3

1. Před kolika lety jsi školku opustila? Před 18 lety

2. Jakou církevní mateřskou školu jsi navštěvovala? Školka sv. Josefa v Českých Budějovicích

3. Jaká je tvoje úplně první vzpomínka, když se řekne školka? Co Tě prvního napadne, co jste dělali? Asi na paní učitelky, vybavuji si děti a kolektiv.

Na co jsi se třeba do školky nejvíc těšila? Nejvíc jsem se těšila na hudebku, na to si nejvíc pamatuji. Třeba mám vzpomínku, jak paní učitelka rozbila kytaru, že ji upadla a rozlepil se krk kytary a já si vybavuji, jak na to koukala a ale byl na tom nejzajímavější moment, že zrovna v té třídě byl hluk, a tak si ji chtěla odložit a vyběhnout k tomu, že budeme zase zpívat a v tu chvíli ji spadla na zem a všichni vlastně ztichli. Dál si vzpomínám na molitanový kostky

A co se ti tam nejvíc líbilo? Nejvíc se mi líbila taková dětská kuchyňka, kde jsme si mohli hrát. Ta byla skvělá. Dál si vzpomínám nebo jsem tím byla zaujatá, takový kruh z papíru, tam bylo roční období a bylo tam poznamenáno v každém měsíci, kdo měl narozeniny.

4. A vybavuješ si, že byste slavili narozeniny? Máš třeba na to konkrétní vzpomínku? Jako vím, že jsme je slavili, ale konkrétně si nic nevybavuji.

A vybavuješ si, že byste slavili nebo mluvili o církevních svátcích? No, vybavuji si besídky, chodila k nám paní učitelka na flétnu, a to jsme pak hráli na besídkách. Ale konkrétně, že bychom o něčem mluvili spíše ne. Většinou ty besídky byly spojovány s Vánoci. Ale když si ještě vzpomenu, což možná není úplně blízko k těm svátkům, ale třeba když byl podzim, tak jsme zpívali písničku o nějakém jablíčku a měli jsme si přinést jablko a pak o té besídce, což já, co si tak vybavuji, tak jsme měli besídku pro všechny a pak jen v rámci třídy. A v rámci té písničky jsme měli ke konci kousnout do toho jablka a utkvělo mi to v hlavě proto, že brácha si přinesl velký jablko a dlouho potom ho ještě dojídal. Ale jako konkrétně, že bychom dělali něco s Vánoci nebo Velikonocemi to si nevybavuji, spíš si vybavuji aktivity, kdy jsme třeba do pomeranče zapichovali hřebíček a svíčku.

Vzpomeneš si, s čím jsi si nejvíc hrála? Nejvíc asi stavebnice a pak molitanový kostky, pak si vybavuji, že jsme tam měli hodně šatiček, ale já jsem si víc hrála s kluky s autíčky. Protože jsem tam měla o dva roky staršího brácha, takže, jsem si hrála s nimi hlavně.

5. Navštěvovala jsi církevní školku, v čem vidíš, že to bylo jiné? Myslím, že hlavně v přístupu těch učitelů, hlavně asi v tom, že jsme měli ve třídě dvě řádové sestry a jednu paní učitelku, ale hodně nás ten jejich přístup rozvíjel, každého brali tak, že má na něco dar a snažili se to v nás rozvíjet, třeba příkladně, že když jako předškolák neumíš psát, tak že to není nic špatného a myslím si, že pracovali s námi hodně individuálně a pomoci nám. Takže, bych řekla že jsou empatický.

Vybavíš si, že byste se ve školce modlili? Nebo že byste chodili na mše? Jo, před jídlem jsme se modlili, měli jsme nějakou říkanku. A vím, že v tom teď pokračují, že asi se ty říkanky trochu mění ale stále se před jídlem takto modlí. Vybavuji si na kapli, kam jsme chodili a že jsme tam měli besídky.

6. Vzpomeneš si na nějaké návštěvy nebo mimořádné události? Jo, chodili k nám ornitologové. A pak si vybavuji na faráře, ten k nám chodil ze začátku. Ale to bych si sama úplně nevzpomněla na to mě teď nedávno upozornila paní ředitelka. Pak si vzpomínám na různé výlety, třeba do mlýna, kde se vyrábí mouka nebo že jsme chodili na zahrádku.

Nezkusíš si vzpomenout, jak k vám přistupoval? Co tam dělal? Jestli jste se na něj těšili? Ne, ale pamatuji si, že jsme sedávali v kruhu, ale teď si to spíš vybavuji zpětně, už jen proto že se s tímto farářem znám, co jsme se o tom bavili.

7. Vzpomeneš si na vztahy, jaké jste měli ve školce, zmiňovala si na začátku, že si vybavíš, kdo s tebou do školky chodil, je to třeba i pro to, že máte možnost se teď potkávat? Víím, že s některými se třeba různě setkáváme na různých křesťanských akcích, a pak samozřejmě když se tak potkáme někdy ale abychom se pravidelně třeba v rámci farnosti setkávali to už spíš ne. Ale třeba byla jsem s jednou spolužačkou ze školky ve stejné třídě na základní škole, a to si vybavuji, že jsme si o školce povídali i o těch lidech a připomínala jsem jí různé ty vztahy a kdo tam s námi chodil. Ale moc teď už nejsme v kontaktu. Bylo nás asi okolo dvaceti ve třídě ale víím, že jsem tam pár kamarádů měla.

Já se trochu ještě vrátím k tomu, co sis vybavila na začátku, a to k paní učitelkám, proč sis zrovna vybavila je? Bylo to právě kvůli přístupu nebo proč? Já si myslím, že hlavně kvůli tomu, že to jsou řádové sestry a že je to něco jiného, a to si myslím, že bylo pro spoustu dětí zajímavé, protože se třeba poprvé setkali s řádovou sestrou.

8. Máš něco, co jsi se ve školce naučila? Nejvíc jsem tam asi rozvinula nějakou svojí kreativní stránku, ale i od učitelek, že nám dávali podněty k tomu, abychom se mohli v tomhle rozvíjet. Vybavuji si takovou skříňku, kde byly různé tempery a štětce, modelína a tam, že jsem si nejvíc půjčovala věci.

9. Na závěr, jestli máš, ještě něco, co by si chtěla říct nebo na co jsem zapomněla se zeptat a přijde ti to důležité? Vzpomínám si, že nás paní učitelky odrazovali od toho, abychom jedli sních, a tak nám ukazovali třeba, co s ním stane, když ho dáme do sklenice, že zkrátka roztaje. Pak třeba mi přišlo zajímavé, že jsme hráli hry s velkým kruhem, který byl barevný (žlutá, modrá, červená...) a uprostřed to mělo díru, a to nás bavilo třeba nechávat ten míček propadnout.

Vybavíš si třeba na nějaké hračky nebo pomůcky, který jste používali? Hlavně si vybavuji třeba z čeho jsme vyráběli, z jakého materiálu, vybavuji si třeba vroubkový papír, ten mě třeba nejvíc fascinoval. Ale, že bychom používali šátky nebo různý jiný materiál to si vybavuji až v pozdějším věku, kdy pro nás pro holky sestry pořádaly různá setkání. Co si ještě vybavuji tak jsme třeba ve školce měli svoje pyžamo nebo svůj hrníček a kartáček na zuby.

Respondent č.4

1. Před kolika lety jsi školku opustila? 6 let

2. Jakou církevní školku jsi navštěvovala? Církevní školku sv. Jakuba v Kutné Hoře

3. Co je tvoje úplně první vzpomínka na školku? Nebo co se ti jako první vybaví, když se řekne školka? Celkově si vzpomenu na to, jak to tam vypadalo, na kamarády nebo jako celkově na děti. Moje nějaká konkrétní vzpomínka je ze školkové zahrádky, tam jsme si docela všichni hráli nebo možná převážně já, jestli víš, tak tam jsou lísky, tak my mezi ty dva kameny jsme dávaly oříšek a otevíraly ho. A moje vzpomínka je taková, že jsem si jednou, taková negativní, že jsem si tím kamenem málem zlomila prst. Ještě taková důležitá pro mě vzpomínka je na Haničku, což byla naše taková naše školková babička a vzpomínám si, že jsme ji měli všichni hrozně rádi.

A řekneš mi, co tam dělala? Nebo proč sis zrovna vzpomněla na ni? Ona tam chodila vypomáhat zrovna když chyběla nějaká paní učitelka, tak nás tam chodila hlídat nebo si s námi hrát.

Máš třeba ještě něco na co jsi se nejvíc těšila, s čím jsi si tam nejvíc hrála? Tak nejvíc jsem se těšila na kamarády, do teď třeba na jednu kamarádku, se kterou chodím do třídy do školy, pak jsem měla ráda, když jsme se mohli starat o šneky, které jsme tam měli, pak si vzpomínám, že mě hodně bavili různé hraní divadel, na to jsem se taky moc těšila, vzpomínám si na velký molitanový kostky, ze kterých jsme různě stavěli hrady a domečky. Asi bych řekla, že nejvíc jsem se tam těšila na tu atmosféru.

4. Vzpomeneš si, co jste ve školce slavili? Vzpomínám si, že jsme slavili, když měl někdo narozeniny, tak to si vybavuji, že se vždycky udělal kroužek z židliček a kolem si posedali děti a uprostřed byla ještě vždycky jedna židle, kde seděl ten oslavenec. Konkrétně ale jak to probíhalo si nevzpomínám, já jsme si to vybavila až teď zpětně, když měla školka výročí, tak až tam podle fotek jsem si vybavila. Víím, že pak jsme slavili Vánoce, že jsme měli stromček a povídali si o nich, že jsme dostávali dárky nebo pro školku tam byly určeny i nějaké dárky. Pak si vzpomínám, že když se blížili nějaké slavnosti a přišel tam pan farář, tak si s námi o tom povídal.

5. Navštěvovala jsi církevní školku v čem vidíš, že to bylo jiné? Třeba v tom, že jsme se modlili, to si vzpomínám, že to bylo vždycky před jídlem, zkoušeli jsme se učit společně s paní učitelkami „Otče náš“.

Vybavíš si třeba, že byste chodili na mše nebo jak třeba s vámi mluvili o Bohu? Jo, to vlastně asi ano, když byla nějaká slavnost spojená se školkou, tak to jsme chodili do kostela, a to jsme třeba i zpívali během té mše. A pak ke konci roku, když jsme se loučili s dětmi, tak to se vždy odehrávalo na školkové zahradě.

6. Když už jsi se zmínila o tom panu faráři, tak si říkala, že si na něj vzpomínáš a třeba řekneš mi, co tam dělal, jak k vám přistupoval, jestli jste se na něj těšili? To si vzpomínám, že když přišel tak, že jsme si vždycky sedli na koberec do kroužku a vyprávěl nám různé příběhy. Tak my jsme celkově vždycky byli rádi, když tam přišel někdo nový a mohli jsme si s ním hrát.

Jaké jste měli ve školce vztahy? Pověštinou kamarádský, vím, že třeba jsme se hádali o hračku, ale byla tam vždycky dobrá atmosféra. Důležitá vzpomínka pro mě byla v tom, že jsme třeba mezi sebou závodili, kdo bude dřív převlečený a připravený na oběd. Vybavuji si, že když jsme třeba měli mezi sebou i nějaký problém, tak paní učitelky se snažili nám to nějak vysvětlit. Ale třeba zase si vzpomínám, kdy jeden klučina tam měl problém s agresí, a to třeba mi přišlo, že se to neřešilo úplně správně nebo mám na to spíš takové špatné vzpomínky, jak k tomu přistupovali paní učitelky.

Máš možnost se třeba ještě setkávat s někým ze školky? Jojo, to jo, třeba s kamarádkou, kterou už jsme zmiňovala a pak vlastně i s dalšími holkami, různě třeba v hudebce nebo v rámci farnosti. Ale právě některý takhle potkávám v rámci jako „formálního“ setkávání a některý zas jen tak na ulici.

8. Co jsi se ve školce naučila? Asi modlit, hlavně díky tomu, že jsme se modlili před jídlem, pak třeba komunikaci s dětmi, jak s nimi vycházet. A pak třeba jsem se tady začala učit angličtinu.

9. Máš ještě na závěr něco, co by si chtěla zmínit nějakou vzpomínku nebo něco na, co jsem se třeba já zapomněla zeptat a chtěla bys to říct? Prostě jestli ti ještě něco běží hlavou? Třeba nevím, jestli je to důležitý ale vlastně jsem ještě chtěla zmínit, to, jak jsme byli na zahradě. Což ale asi není úplně důležitý, ale vlastně teď jsem si vybavila třeba zase pro mě úplně nejdůležitější moment a to, když jsem ten rok ze školky odcházela. Tak jsme v rámci rozloučení měli připravenou takovou bránu z proutí a tím jsme měli projít. A já jsem vlastně od toho projítí očekává něco velkého a když jsem tou bránou prošla a nic se nezměnilo, tak jsem si ale uvědomila, že jsem najednou opravdu starší a že už mám školku za sebou a čeká mě něco nového. Třeba ještě si vybavuji nějaké hračky, jako třeba kostky nebo kostýmy se kterými jsme si hráli asi nejvíc. Potom kuchyňka pro nás byla vždycky hrozně zajímavá. A ti šneci mě bavili, když jsme je vlastně čistili, uklízeli jim tam, starali se o ně. Vím, že jsme měli možnost zpívat společně s paní učitelkami nebo malovat, učit se i deskový hry, to třeba mě ještě napadá.

Respondentka č.5

1. Před kolika lety jsi školku opustila? Před 13 lety

2. Jakou církevní mateřskou školku jsi navštěvovala? Církevní mateřská škola u svatého Josefa v Českých Budějovicích

3. Na co si vzpomeneš, když se řekne školka? Co je taková tvoje úplně první vzpomínka? Měla jsem nejlepší kamarádku a nejlepšího kamaráda. A vlastně s tou kamarádkou se vídáme do teď a tyhle dva lidi vlastně vnímám úplně nejvíc, ještě si pamatuji některé lidi z vedlejší třídy, protože pár z nich odešlo se mnou na stejnou základku. My tady v Budějovicích máme Základní Církevní školu Rudolfovská. Vybavuji si na zahrádku, kde byla spousta prolejaček a záhonků. To je asi úplně to první, co se mi vybaví.

Máš třeba něco na co jsi se ve školce nejvíce těšila? Spíš si vzpomínám, že nejmíň jsem se těšila na spaní po obědě, ale nejvíc na co jsem se těšila, že se potkám s těmi kamarády, záleží i na období, podle toho, co jsme třeba dělali, vzpomínám si, že jsme třeba vyráběli, někdy zase byli dny, kdy za námi přišel farář a hrál si s námi, s kamínky. Pak si vzpomínám, že jsme dělali vystoupení, a to mě třeba bavilo, třeba na Vánoce, to jsme hráli betlém. A asi nejvíc se mi tam líbila zahrádka a uvnitř asi to, že jsme měli dost prostoru, že to bylo dost pestrý, nevím, jak to úplně popsat. Ale že jsme měli i prolejačky uvnitř. Byla to taková díra ve skřini, vypadalo to jako ponorka, kde uvnitř byly sedačky a uprostřed stoleček s volantem, pak mi to tam všechno přišlo hodně barevné a vzpomínám si na velké kostky.

4. Vzpomeneš si, co jste ve školce slavili? No, když jsme to s kamarádkou teď řešily, tak se slavili některé narozeniny některých dětí, ale vlastně sama bych si na to nevzpomněla. Vím, že jsme prožívali Vánoce a celkově i Velikonoce, nevím, teda úplně jakým způsobem ale vždycky tématicky jsme k tomu vyráběli, předpokládám, že jsme si o tom i povídali a jakou roli to má asi v křesťanství a tak.

Vzpomeneš si ještě třeba na nějakou konkrétní vzpomínku, když se trochu vrátím k těm narozeninám? Třeba jestli si vybavíš ty svoje narozeniny? Vzpomínám si, že byl dort a že jsme zpívali písničku „hodně štěstí zdraví.“

A jak si zmiňovala ještě ty Vánoce nebo Velikonoce, vzpomeneš si ještě k tomu na něco? Třeba jak to probíhalo? Nebo co ti na tom přišlo zajímavého, že by ti na to zůstala nějaká vzpomínka? Já si myslím, že v těchhle útlých letech svého života jsem asi nebyla úplně schopna pobírat něco, církevního ale co jediný si pamatuji a bylo to duchovní, ale to i z důvodu, že jsem tam pak chodila na duchovní obnovy, když jsem byla starší, a to si právě vybavuji, že s námi dělal kněz, který tam chodil a pak i paní učitelky. A to probíhalo tak, že jsme seděli a tvořili a vlastně nám i v tu chvíli bylo jedno, že je to něco duchovního ale prostě pro mě to třeba bylo zajímavý po nějaké kreativní stránce. Třeba vybavuji si, že jsme si každý vzal šátek a z těch jsme skládali domeček a pak vím, že jsme třeba vyráběli kříž, který měl symbolizovat cestu, ale víc nevím.

5. Navštěvovala jsi církevní školku v čem vidíš, že to bylo jiné? Myslím, že nejvíc asi pro nás bylo zajímavé to, že jsme byli obklopeni sestrami, to, si myslím, že dítě nějakým způsobem zaujme, že ty lidi se oblíkají jinak. A taky tím, že tam byl nějaký člověk, konkrétně zmiňovaný už kněz, který za námi chodil a pomáhal rozvíjet duchovní hodnoty, i když to nechci úplně tak na jisto říct, jak moc to bylo sepnuté s tím duchovním životem. Ale v podstatě jo, nějaké předávání křesťanských hodnot a odpovídání na otázky, co to

pro nás může znamenat. Vybavuji si, že jsme tam měli i svojí kapli, a tu si hlavně vybavuji, že jsme tam třeba hráli Betlém a bylo nám vysvětleno, že ta kaple tady je a k čemu slouží a co tam ty sestry dělají.

Ale na mši si třeba nevzpomínáš, že by tam byla? To si právě nejsem jistá, protože se mi to trochu splývá s těmi duchovními obnoveními, tam jsme chodili na Mše. To si vzpomínám, ale během té předškolní docházky, to vůbec nevím, ani třeba před těmi Vánoce si myslím, že ne.

Modlili jste se třeba? Jojo. Před jídlem a taky když jsme třeba něco probírali, tak to si vzpomínám, že jsme seděli v kroužku v herně a tam nám třeba modlitbu vysvětlovali. Ale nepamatuji si způsob, jen to, že to asi bylo, co nejvíc pochopitelné pro malé děti. Ale modlitba před jídlem pro nás byla automatická, a to si vybavuji, že jsem si ze školky odnesla, to bylo důležité a to vnímám, že já jsem od nás ze sourozenců nejstarší a že to bylo na můj podnět, třeba takové to modlení před jídlem. Třeba jako způsobem písničky. Před jídlem právě ve školce to si vybavuji, že to byly většinou písničky.

6. Vzpomeň si třeba nějaké návštěvy, které za vámi chodili nebo nějaké mimořádné události? Vlastně už jsi zmiňovala, že vás chodil navštěvovat kněz? Ale jestli mi k tomu ještě něco řekneš víc? No, on byl vždycky hrozně velikánký, já si vzpomínám, že si k nám vždycky sednul a začal nám něco povídat a vím, že byl strašně hodný ale jako fakt strašně moc a zároveň hrozně klidný. Vím, že nám to dokázal skvěle podat, to, o čem povídal a vybavuji si, že jsme právě stavěli ty domečky a četl nám příběh, nějak mi tam třeba teď naběhla pohádka o ovečkách, a to asi mělo nějaký námět ke křesťanství. Mám pocit, že jsme se vždycky na něj těšili ale nevzpomenou si, jak často tam chodil, jestli jednou za týden nebo jednou za měsíc ale vím, že moc často to právě nebylo a takže možná i pro to jsme se na něj vždycky těšili. A to pro nás bylo fajn v tom, že jak vlastně ta školka byla docela každý den podobná, tak tohle bylo takové zpestření. A třeba myslím, že i to, že já nikdy nebyla moc klidný dítě a tohle vlastně tyhle činnosti vždy bývaly dost příjemné.

Vzpomeň si ještě i na jiné návštěvy nebo ještě něco bys chtěla k tomuto říct, třeba jestli jste někam jezdili? No, jiné návštěvy přímo do školky asi ne ale vím, že jsme chodili vyrábět nebo nám ukazovali, jak vzniká mouka. Tak jenom to si tak v krátkosti pamatuji.

7. Jaké vztahy jste ve školce měli, vzpomeň si? Víím, že nejlepší byli paní učitelky, obě, dobře jsme s nimi vycházeli a s dětmi vlastně taky, já nebyla nikdy moc konfliktní dítě. Naše třída měla dobrý kolektiv, ale třeba víím, že jsme se tak trochu ze srandy obořovali proti té druhé třídě, ale to byla taková přirozená rivalita mezi dětmi bych řekla.

Máš možnost se třeba setkávat i teď s dětmi se kterými si byla ve školce? Máte prostě možnost dál nějak ty vaše vztahy rozvíjet, třeba jak si zmiňovala tu kamarádku nebo ty kamarády? To je úplně skvělá otázka, Ono je zajímavý, že Budějovice jsou strašně malé a vlastně spousta z nás šlo na tu základní školu Rudolfovskou a s většinou lidí, kteří byli v té školce potkávám a mám na ně kontakt i teď. Se spoustou z nich jsem chodila na střední nebo na tu základní školu nebo pak přes Skauta. A je fajn, se s nimi i potkat i když třeba ne úplně aktivně ale tak náhodně. Ale zároveň bych řekla, že třeba spousta lidí, kteří navštěvovali církevní školku už třeba teď přestali být, co se týče víry nějak aktivní. Ale dříve jsme se třeba setkávali právě skrz sestry, které pořádaly takové setkání, o kterém už jsem mluvila, tak i vlastně tam jsme se mohli potkat. Ale teď už jsem spoustu těch aktivit vypustila, tak nevím, jestli to ještě stále funguje.

8. Co jsi se školce naučila? Vázat si tkaničku, jíst některý jídla, čistit si zuby. Možná zpívat. A pak třeba to modlení se před jídlem.

9. Na závěr, jestli máš, ještě nějakou vzpomínku, kterou bys chtěla zmínit nebo něco, co bys i chtěla říct nebo jestli jsem na něco zapoměla? Já si myslím, že už asi nic nemám.

Respondent č.6

1. Před kolika lety jsi školku opustil? Před 13 lety

2. Jakou církevní mateřskou školku jsi navštěvoval? Církevní mateřská škola U svatého Josefa

3. Jaká je tvoje úplně první vzpomínka na to, když se řekne školka? Na co si vzpomeneš jako první? Co je zkrátka taková tvoje vzpomínka? První vzpomínka, která mě napadla je, že nějaký kluk rozbil dřevěnou žehličkou holčičce hlavu, pak ale si vybavuji domeček nebo celkově tu hernu a jak to tam vypadlo ale nějaká konkrétní událost je asi tohle.

Máš třeba něco na, co jsi se do školky těšil, co se ti tam nejvíc líbilo, s čím jsi si tam hrál? Tak nejvíc asi odrážedla v podobě traktůrků, tak to jsem měl vždycky rád, na to jsem se nejvíc těšil, když jsme chodili ven po obědě, asi herna a dvůr. Měli jsme tam takové masky různých zvířátek, víc nevím, jak to popsat. Pak i na kamarády, pak spoustu kluků tam se mnou chodilo, které znám i teď ale že bychom se už bavili ve školce, to se říct nedá.

4. Vzpomeneš si, co jste ve školce slavili? No, to asi spíš ne

Třeba že byste slavili nějak narozeniny, nevzpomínáš si? Ne, to vůbec

Vzpomeneš si, že byste třeba si povídali o církevních svátcích, Vánoce nebo Velikonoce? No, spíš ne, já si teda moc nevybavuji, že bychom si o něčem povídali. Vzpomínám si, že byla besídka ale vlastně kromě hraní si pamatuji jen tu besídku, ale že bychom si v kroužku o něčem povídali to už ne.

5. Navštěvoval jsi církevní školku v čem vidíš, že to bylo jiné? První, co si pamatuji, že některé paní učitelky byly řádové sestřičky a pak si vzpomínám že byla nějaká Mše, ale to mi asi přišlo nějak normální, tak asi hlavně v tom, že jsem vychovaný v křesťanské rodině. Pamatuji si, že byli třeba před Vánoci. Vzpomínám si, že tam byl právě občas farář. No, a asi jsme se před jídlem modlili, ale jak to už nevím, spíš tak, že jsme říkali nějaké prosby.

Ještě mě k tomu tak napadá, jestli si třeba vzpomeneš, jak jste mluvili o Bohu? No, asi to spíš bylo tak, že jsme poznávali, co pro nás Bůh znamená.

6. Vybavíš si na nějaké mimořádné návštěvy nebo události? Zkrátka, kdo tam za vámi chodil nebo co tam dělal? Už si vlastně zmiňoval kněze. Vybavím si, že jsme třeba jezdili na výlety. A pak si vybavuji tedy faráře, ten tam za námi chodil, vzpomínám si, že jsme s ním třeba byli v kostele. Ale že by přišel přímo do školky a povídal si tam s námi to si už nevybavuji. Víím, že vždycky to bylo nějaké zpestření, když tam za námi přišel, že to bylo něco na, co jsme se prostě mohli těšit. Ještě si vzpomínám, že třeba před Vánoci k nám do školky chodili rodiče a zdobili jsme třeba cukroví.

7. Jaké vztahy jste ve školce měli? Já myslím, že dobrý, my jsme byli rozděleni do dvou tříd na Sluníčka a Berušky, tak mezi námi byla taková rivalita, spíš jsme je brali jako soupeře. Ale bylo fajn, že jsme se znali i odjinud, že naši rodiče se znali s těmi rodiči od jiných děcek.

Máš ještě teď možnost se setkávat s těmi kamarády ze školky? Jestli vlastně máte vůbec možnost nebo vůbec se nepotkáváte? S těmi dětmi, se kterými jsem se tam bavil tak to ne, ale jinak s některými jsem pak šel na církevní základku nebo na gymnázium, tak tam jsme měli ještě možnost se vlastně setkat nebo potkávat ale to byly většinou o rok nebo o dva mladší ročníky. Ale s některými jsem třeba chodil do školky, ale jako potkali jsme se až teď zpětně a až třeba teď nám vlastně došlo, že se známe.

8. Je něco, co jsi se ve školce naučil? Mám pocit, že ve školce jsem se spoustu věcmi setkal vlastně úplně poprvé, jako třeba vystřihování, zdobení perníčků, lepení nebo malování. To mám pocit, že bylo něco, co jsem ještě před tím, než jsem chodil do školky nezkoušel. Naučil jsem se třeba i dojídat jídlo, to si pamatuji, že po nás vždycky chtěli, abychom dojedli jídlo to, co máme na talíři, a to mi tak zůstalo vlastně asi až do teď.

9. A na závěr, jestli máš, ještě něco, co by si chtěl zmínit, nebo co ti přijde důležité a chtěl bys to říct nebo jsem se třeba na něco zapomněla zeptat? Tak asi na co jsem si vzpomněl bylo to, když zemřela paní kuchařka, že vím, že to nevím, jestli už jsem byl starší nebo mladší. Ale vím, že z toho jsem byl hodně smutný, protože jsem se s tím vlastně asi setkal poprvé a nikdy mě to vlastně nenapadlo, že se to děje, protože v mém okolí ještě do té doby nikdo neumřel. Tak asi to je taková vzpomínka.

A vzpomeneš si třeba, jestli jste o tom pak mluvili s paní učitelkami nebo jak ti to bylo vysvětleno? No, to si nevybavuji, ale vzpomínám si, že to pro mě bylo jako v tu dobu silný.

Respondentka č.7

1.Před kolika lety jsi školku opustila? Před 15 lety

2. Jakou církevní mateřskou školu jsi navštěvovala? Církevní mateřská škola U svatého Josefa v Českých Budějovicích

3.Jaká je tvoje úplně první vzpomínka, když se řekne školka, na co si vzpomeneš, co si zkrátka vybavíš? První, co si vybavuji tak zahradu, MŠ má opravdu velkou zahradu, my jsme si tam hráli, učili nás tam. Sestřičky si tam totiž sázely různé kytičky a bylo to tam popsané. Měly jsme tam i garáž, kde bylo spoustu bagrů a hraček, pískoviště. Pamatuji si veliký kompost. Na zahrádce bylo vždycky nejvíc živo, tam jsme se potkávali i s ostatními odděleními. Nejvíc jsem se těšila na zahrádku. Uvnitř si vybavuji, že každý oddělení mělo svojí, kuchyňku, potom si vybavuji, že tam bylo spoustu kamínků, v každém oddělení pak byly takové šuplata, ve kterém byly různé klacíky, odlomky, z toho se potom skládaly různé obrazce na zem, a to jsme vlastně spolupracovali s panem farářem a on nám vždycky řekl, co si představíme pod tímhle a my jsme měli udělat třeba svoje srdíčko a povídal k tomu různá náboženská témata, různé příběhy.

Měla jsi ve školce nějaké kamarády? Já si totiž myslím, že jsme tam měli všechny děti hrozně miloučké a prostě i teď jsou ty lidi hrozně zajímavý. A měla jsem tam dva nejlepší kamarády.

4.Vzpomeneš si, co jste ve školce slavili? No, já si vzpomínám, že podle fotek na narozeniny. Nevím, jestli se slavili všech narozeniny, ale moje jo. Protože z nich mám právě fotku. Slavili jsme tak, že jsme seděli v kolečku kolem toho jednoho, kdo měl narozeniny a každý mu něco řekl. Pak si vzpomínám na Vánoce a že jsme měli besídky a mamka říká, že jsme slavili i jiný svátky ale to si nepamatuji.

Když si vybavíš na ty svoje narozeniny, vzpomeneš si, jak to třeba probíhalo? Jak to vypadalo, jak ses cítila? Co ti tam přišlo důležité? Nejvíc mi utkvěl v hlavě ten kroužek, protože jsme se tam objímali. Pamatuji si, že jsme měli i dort, já zrovna měla Beruškový dort.

Ještě si zmiňovala ty Vánoce a jiné církevní svátky, vzpomeneš si, jak to probíhalo? Kdo si s vámi o tam povídal, i třeba jakým způsobem? Většinou tyhle akce pořádali sestry, a to naše oddělení bylo většinou hned vedle paní ředitelky, takže i ta za námi někdy chodila a když jsme takhle měli jít na nějakou besídku, tak to většinou myslím pořádali spíš ty sestry, to jsme hráli v kostele besídku, to jsme hráli narození Ježíška. To nám vždycky rozdělili vždycky role tak po různu z těch všech odděleních. A zpívali jsme, to nás taky učili sestry, a ne paní učitelky. Na Velikonoce jsme dělali různé besídky, třeba O Kuřátku, a to jsme jezdili hrát do Kardašovy Řečice, kde je domov pro starší sestry, které jsou už nemocné. To nám říkali, že tam jezdíme dělat jim radost. Já si myslím, že i bylo fajn, že jsme měli dost hezky vybavenou školku různými kostýmy. A vlastně celkově ta školka byla pěkně vybavená, že jsme tam měli dřevěný kostky, polystyrénové. A to jsem si teď vzpomněla, že jsme si museli zamluvit nějakou hračku.

Jak to fungovalo? To už si nepamatuji, ale já to spíš myslím tak, že jsem se musela na kostky ptát, třeba dopředu, jestli si je můžu půjčit, protože si nás s nimi chtělo hrát víc.

5.Navštěvovala jsi církevní školku v čem vidíš, že to bylo jiné? Určitě v tom, že se všude pohybovaly ty sestry, na ně jsem si potřebovala zvyknout. A moje mamka se i s tou jednou sestrou hodně sblížila. A ta se stala i vlastně naší kmotrou, tak na ni mám víc

vzpomínek, že chodila k nám domů ale hlavně z té školky. A ona už byla starší, takže potom jsme za ní jezdili do Kardašovy Řečice. A taky to rozhodně bylo jiné v tom, že mamka říkala, že jsme se modlili, já si to tedy úplně nevybavuji ale prý určitě ano.

Pamatuješ si třeba mše nebo jak jste mluvili o Bohu? Jo, Mše ano, ty byly určitě na Velikonoce a Vánoce. Já si myslím, že nám to bylo hodně vysvětlováno obrazně a opatrně ale jak jsme vlastně všichni v tom prostředí vyrůstali, tak jsme měli všichni dobrou představu o Bohu. Děti se uměly modlit a vlastně si myslím, že to celkově nedělalo nikomu problém chodit do kostela a tak.

6. Vzpomeneš si na nějaké události nebo mimořádné návštěvy, které za vámi chodili? Už si vlastně zmiňovala pana faráře? Jestli máš na něj nějaké vzpomínky, co tam dělal? Na někoho jiného si nepamatuji. Ale na pana faráře si pamatuji dobře, to vždycky byly ty interaktivní činnosti, to bylo zábavné, my jsme se na něj vždycky hrozně těšili. On vždycky mluvil o nějakém příběhu nebo pohádce, které mělo dobré poselství. A i se ta pohádka nebo ten příběh dal vždycky hrozně pěkně vysvětlit i dětem, kteří v Boha nevěřili.

Vzpomeneš si na nějaký příběh nebo pohádku nebo co jste s ním zrovna dělali? Na nějakou tu interaktivní činnost? No, ono to spíš bylo tak, že to byly takové rituály, oni u to zapnuli takový pěkný písničky a všude tam bylo ticho a jinde bylo zhasnuto. Byl to takový nezvyk pro nás a dala se tam taková velká kulovitá deka a kolem ní jsme se posadili a měli jsme tam i různé hry s šátků, takový tanec. Dostali jsme takový krásný průhledný barevný šátků a pomocí těch šátků jsme chodili po třídě a dělali takový koordinovaný pohyby. Anebo u té deky jsme seděli a používali jsme ty šátků a teď jsem si vybavila, že jsme si mohli udělat svůj domeček, tak dřeva, kamínky, třpytivé tvary a pomocí jich jsme pak vyráběli ten domeček a pak jsme o tom mluvili nebo prezentovali. Potom jsme dělali srdce.

A bavilo tě to? Vybavíš si třeba, co si u toho prožívala, jak si se cítila anebo jestli to přišlo důležité? No, myslím si, ono to bylo fakt takový pěkný, protože takové věci normálně nedělám. Mně se to hodně líbilo a myslím, že i ostatním.

7. Jaké vztahy jste ve školce měli? Já vím, že už si je nějak zmiňovala, že povětšinou dobré a že jste spolu vycházeli nebo spolupracovali ale chci se zeptat, jestli se máš vlastně možnost setkávat i s ostatními. Jestli to společenství, které jste vytvořili v té školce máte možnost rozvíjet dál? Spoustu dětí šlo na základní školu Rudolfovskou, a tam jsme se teda ještě potkávali dlouho ale nějaké z dětí, kde jsou a nějaké vím, že jsou třeba úspěšný. Jakože vybavuji si všechny, které s námi chodili a my jsme potom měli i několik let po školce pozvání na takové setkání pro dívky, na víkend ve školce, kde jsme přespávaly a byly jsme tam se sestřičkami Vzpomínám si, že jsme vyráběly, modlily se a hrály hry. A pak nám i sestřičky dovolily si tam vzít i kamarádky, které třeba do školky nechodily ale byly věřící.

8. Co jsi se ve školce naučila? Hráť na flétnu, to byl i kroužek, který ale zasahoval do školky a ti, co hráli na flétnu pak většinou hráli na besídkách. Názvy kytiček jsem se naučila z těch záhonků ze zahrádky. Asi i zavazování bot, zvířata, kvůli značkám na skříňce. Pak asi i ta modlitba, ale to si třeba myslím, že víc byl návyk z domova, jediné třeba před jídlem, že to byl takový návyk a už nám to přišlo automatické. A asi i to, že jsem slušná nebo takovýto dobré chování.

9. Na závěr se chci zeptat, zda máš ještě nějakou otázku nebo chceš něco zmínit nebo zda jsem se zapoměla na něco zeptat a chtěla by si to zmínit? Myslím, že asi nemám. Ale kdybych si ještě na něco vzpomněla a přišlo mi to důležité, určitě bych napsala.

Abstrakt

ČERMÁKOVÁ, B. *Mateřská škola s koncepcí pedagogiky Franze Ketta v reflexi absolventů po 15 letech*. České Budějovice, 2023. Bakalářská práce. Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce T. C. Havel.

Klíčová slova: celistvá na smysl zaměřená pedagogika, církevní školství, náboženská výchova dětí, pedagogika Franze Ketta, předškolní vzdělávání.

Bakalářská práce se zabývá Pedagogikou Franze Ketta z pohledu absolventů konkrétních mateřských škol. Práce vychází z teoretických poznatků a literatury o pedagogické koncepci Franze Ketta. Bakalářská práce má dvě části, a to teoretickou a poté praktickou. Cílem práce je zjistit, zda a jak se do vzpomínek absolventů promítají hodnoty vlastní pedagogice Franze Ketta a jaké konkrétně. Na zodpovězení výzkumné otázky byla použita metoda polostrukturovaných rozhovorů a následná analýza získaných dat.

Abstract

Kindergarden with the koncept of pedagogy by Franz Kett in the reflection of graduates after 15 years

Keywords: Holistic- oriented pedagogy, church education systém, religious education of children, pedagogy of Franz Kett, preschool education.

Bachelor thesis examines pedagogy of Franz Kett from the perspective of graduates of specific church- affiliated presschools. The thesis is based on theoretical knowledge and literature related to Franz Kett's pedagogical concepts, and is divided into two parts: Theoretical and practical. The aim of the thesis is to investigate how the values and ideas of Franz Kett's pedagogy are reflected in the memories of graduates, and which ones specifically. The research question was answered using a method of semi-structured interviews, and subsequent analysis of the gathered data.